

รายงานการวิจัย
เรื่อง

การจัดการปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดมหาสารคาม
The Management in Problems of Rubber Crowers
in Mahasarakham Province

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ปี ๒๕๖๒

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

(งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีงบประมาณ ๒๕๖๐)

รายงานการวิจัย
เรื่อง

การจัดการปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดมหาสารคาม
The Management in Problems of Rubber Crowers
in Mahasarakham Province

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ปี ๒๕๖๒

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

(งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีงบประมาณ ๒๕๖๐)

หัวข้อวิจัย การจัดการปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดมหาสารคาม
ผู้ดำเนินการวิจัย นุชนาถ มีนาสันติรักษ์
หน่วยงาน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ปี พ.ศ. ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การจัดการปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดมหาสารคามในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีชีวิตชาวสวนยางพาราเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราจังหวัดมหาสารคามและศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการจัดการปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เลือกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน ๓๘ คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มและการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์ไม่มีโครงสร้าง แบบบันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ประเด็นสนทนากลุ่ม และแนวทางการประชุมเชิงปฏิบัติการ และมีการตรวจสอบข้อมูลความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูล รวมทั้งตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบสามเส้า และวิเคราะห์ สรุปตีความเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า

๑) วิถีชีวิตเกษตรกรผู้ปลูกยางพารามีการเปลี่ยนแปลง คือ ด้านเศรษฐกิจทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นและมั่นคง ด้านสังคมทำให้มีปัญหาด้านสุขภาพ ด้านแรงงานทำให้เกิดการสร้างงานในชนบท และด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้เพิ่มพื้นที่สีเขียวและความหลากหลายทางชีวิตแก่ท้องถิ่นมากขึ้น ๒) สภาพปัญหาเกิดจากราคาผันผวนทำให้รายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราไม่แน่นอน และต้นทุนการผลิตสูง มีปัญหาด้านสุขภาพจากพฤติกรรมการทำงานเปลี่ยนไป แรงงานในท้องถิ่นขาดองค์ความรู้และทักษะ รวมทั้งอันตรายจากการทำงาน ๓) การจัดการปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ การส่งเสริมสุขภาพชาวสวนยางพารา การส่งเสริมการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุขปโภคในการดำรงชีวิต การส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสหกรณ์เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา และการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพในสวนยางพารา ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ คือ หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการส่งเสริมจัดสิ่งแวดล้อมในสวนยาง จัดตรวจคัดกรองความเสี่ยง และจัดโปรแกรมที่จะช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา และสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางควรสนับสนุนการสร้างคามเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดมหาสารคามอย่างต่อเนื่อง

คำหลัก การจัดการ เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา มหาสารคาม

Research Title	The management in problems of rubber growers in Mahasarakham province.
Researcher	Nuchanard Meenasutirak
Organization	Faculty of Management Science Rajabhat Maha Sarakham University
Year	๒๐๑๙

ABSTRACT

The Current study was designed in qualitative research approach employing purposive random sampling to select 38 samples participating in the study. The data were collected via a non-participant observation, an in-depth interview session, and a focus group discussion. The research instruments were a non-structured interview form, a non-participant observation, a participant observation form, issues in focus group discussion, and a guideline for workshop. The data were validated and proved to have reliability by the triangulated method. The content analysis method was employed in data analysis process. The results of the study were as follows.

1) In terms the effects of the industry on the rubber tree agriculturists, it was found that in terms of economy, planting rubber tree can generate income for the agriculturists; the processes of plantation; however, caused health problems to the planters; in terms of labor system; it provided job opportunities for local people; and in terms of environment, it contribute to biological diversity in the area. 2) In terms of difficulties in the industry, In terms of economy, the result of the study indicated that fluctuating prices of the products and increasing cost of plantation brought about financial problems to the agriculturists and in terms of health issues, health problems caused by the planting processes affected labor working behaviors since local labors still lacked skills which led to dangers in working places. 3) Possible solutions to the difficulties faced by the local agriculturalists included promoting health condition of the labors, promoting healthy environment and supportive utilities, promoting establishment of co-operatives among rubber tree agriculturalists, and promoting of organic fertilizer uses in rubber tree planting.

Lastly, the related units such as local administration organizations should promote healthy environment in rubber tree planting industry, analyze risks in plantation, and run campaigns to improve life quality of the agriculturalists. Office of Rubber Replanting Aid Fund as the organization taking direct responsibility in rubber plant promotion should constantly support strengthening of the rubber tree agriculturalist connection in Maha Sarakham Province.

Keyword Management, Rubber growers, Maha Sarakham

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัย เรื่อง การจัดการปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดมหาสารคาม ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีงบประมาณ ๒๕๖๐ การดำเนินงานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยได้รับความร่วมมือจากคณะเจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม รวมทั้งนักศึกษาชั้นปีที่ ๓ หลักสูตรการจัดการ ที่ศึกษารายวิชาการบัญชีเพื่อการจัดการ ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๐ ในการลงเก็บข้อมูลในพื้นที่ ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นุชนาถ มนัสันติรักษ์

๒๕๖๒

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญภาพ	จ
บทที่ ๑ บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญ	๑
วัตถุประสงค์การวิจัย	๓
คำถามการวิจัย	๓
ขอบเขตการวิจัย	๓
นิยามศัพท์เฉพาะ	๔
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๔
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการ	๕
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการยุคโลกาภิวัตน์.....	๖
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเศรษฐกิจพอเพียง	๘
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	๑๐
วิวัฒนาการและองค์ความรู้เกี่ยวกับยางพารา.....	๑๑
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๔
กรอบแนวคิดการวิจัย	๑๖
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๑๗
การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๘
เครื่องมือในการวิจัย	๑๘
การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย	๑๘
การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล	๑๘

บทที่ ๔	ผลการวิจัย	
	ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑.	
	ศึกษาวิถีชีวิตเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราจังหวัดมหาสารคาม.....	๑๙
	ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒.	
	สภาพปัญหาและการจัดการปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราจังหวัดมหาสารคาม	
	๒๐
บทที่ ๕	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
	สรุปผลการวิจัย	๒๓
	อภิปรายผล	๒๔
	ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	๒๖
	ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	๒๖
บรรณานุกรม	
	บรรณานุกรมภาษาไทย	๒๗
	บรรณานุกรมภาษาอังกฤษ	๓๑
ภาคผนวก		
	ภาคผนวก ก ภาพกิจกรรมปฏิบัติการภาคสนาม	๓๓
ประวัติผู้วิจัย	๓๕

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
๑.๑ กรอบแนวคิดการวิจัย.....	๑๖
ก-๑ ภาพ ก.๑ สภาพสวนยางพาราในเขตตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม	๓๓
ภาพ ก.๒ การสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในเขตตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม.....	๓๓
ก-๓ ภาพ ก. ๓ การสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในพื้นที่ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม.....	๓๔
ก-๔ ภาพ ก. ๔ สวนยางพาราอายุ ๑๔ ปี ในพื้นที่ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม	๓๔

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ ๑ บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ประเทศไทยเป็นผู้ผลิตยางพารามากเป็นอันดับ ๑ ของโลกกว่า ๔ ล้านตันต่อปี รองลงมาคือ อินโดนีเซียกว่า ๓ ล้านตัน อันดับ ๓ เวียดนามเกือบ ๑ ล้านตัน ส่วนจีน อินเดีย และมาเลเซีย ผลิตได้กว่า ๘ แสนตันต่อปี ทำให้ปริมาณยางพารามีมากกว่าความต้องการใช้ยางพารา ส่งผลให้ราคาคงต่ำ ซึ่งวิธีแก้ไขปัญหามีหลายแนวทางที่ต้องทำควบคู่กันไปคือ รัฐบาลต้องปรับยุทธศาสตร์สนับสนุนให้นายางพารามาใช้ภายในประเทศเพื่อแปรรูป จากนั้นต้องกำหนดนโยบายใช้ยางพาราให้ชัดเจน เช่น ใช้ทำถนน หรือทำถุงมือยาง ซึ่งมาเลเซียใช้นโยบายนี้ประสบผลสำเร็จมาแล้ว ส่วนต้นยางที่มีอายุเกิน ๒๕ ปี จะต้องโค่นทิ้งแล้วปลูกทดแทนใหม่ซึ่งจะให้ผลผลิตในอีก ๗ ปีถัดไป โดยต้นยางที่ถูกโค่นทิ้งสามารถนำไปขายได้ ขณะนี้ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกยางทั้งหมด ๒๒ ล้านไร่ จะต้องโค่นทิ้งปีละ ๘ แสนไร่ เพื่อให้ผลผลิตน้ำยางมีคุณภาพ ลดต้นทุนของเกษตรกร และตัดอุปสงค์ (Supply) ยางพาราลง ที่สำคัญชาวสวนยางจะต้องพัฒนาคุณภาพการผลิตตั้งแต่เพาะปลูก ไปจนถึงการกรีดยาง โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย เพื่อเป้าหมายลดต้นทุนและเพิ่มรายได้ จากนั้นภาครัฐและเอกชนจะต้องเข้ามาสนับสนุน จึงจะทำให้ปัญหายางพาราได้รับการแก้ไขอย่างยั่งยืน (สถาบันวิจัยยาง. ๒๕๕๖)

ในอนาคตภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะเป็นแหล่งผลิตยางพาราที่สำคัญของประเทศไทย เพราะมีข้อได้เปรียบกว่าภาคใต้และภาคตะวันออก คือ มีพื้นที่เหมาะสมที่จะปลูกยางพาราได้ดีเกือบ ๑๐ ล้านไร่ และมีแรงงานที่มีคุณภาพและแรงงานกึ่งฝีมืออย่างพอเพียง ในขณะที่ภาคอื่นๆ ปรับเปลี่ยนไปสู่อุตสาหกรรมบริการและอุตสาหกรรมอื่นๆ ทำให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคสวนยางพาราไปสู่ภาคบริการและอุตสาหกรรมอื่นๆ ที่ทำให้ผลตอบแทนสูงกว่า นอกจากนี้ โครงการความร่วมมือในอนุภาครุ่มน้ำโขง หรือโครงการหกเหลี่ยมเศรษฐกิจมีประเทศร่วมโครงการ ๖ ประเทศ คือ ไทย ลาว พม่า เวียดนาม กัมพูชาและจีน ซึ่งมีจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเข้าร่วมโครงการ ได้แก่ เลย หนองคาย อุดรธานี นครพนม สกลนคร มุกดาหาร อำนาจเจริญ และอุบลราชธานี ซึ่งไทยจะเป็นศูนย์กลางแปรรูปในภาคอุตสาหกรรมเกษตรแล้วส่งไปจำหน่ายในประเทศเหล่านี้ เมื่อมีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมติดต่อกันอย่างสะดวก เช่น โครงการสร้างเส้นทางมุกดาหาร-สะหวันเขต-ดามัง-นครพนม-คำม่วน-เมืองวินท์ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการค้าขายยางพาราให้สะดวกยิ่งขึ้น ยางพาราเป็นสินค้าเกษตรที่ทำรายได้จากการส่งออกให้กับประเทศมากเป็นอันดับที่ ๒ รองจากข้าว มูลค่าการส่งออกยางพารา ผลิตภัณฑ์ยางพารา และผลิตภัณฑ์จากไม้ยางพารา มีมูลค่ารวมกันทั้งสิ้นกว่า ๑๒๐,๐๐๐ ล้านบาท ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะเริ่มจริงจังในการผลิตยางพารามาตั้งแต่ปี ๒๕๒๗ แต่ยังไม่ได้นับการวิจัยและพัฒนาศักยภาพการผลิตยางพาราให้มีประสิทธิภาพ โดยให้มีต้นทุนการผลิตต่ำและใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสภาพทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละพื้นที่ ปัจจุบันมีการผลิตยางพาราได้มากถึง ๗๐,๐๐๐ ตัน และผลผลิตจะสูงขึ้นทุกปีตามปริมาณยางพาราที่กรีดยากขึ้น ในขณะเดียวกันรัฐบาลมีนโยบายในการกำหนดพื้นที่ปลูกยางพาราในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพิ่มเติมอีกอย่างน้อย ๘๐๐,๐๐๐ ไร่ ภายใน ๑-๒ ปี (ประยูร โตสงวน. ๒๕๕๓)

สาเหตุสำคัญที่กดดันราคายางพาราให้ลดต่ำลงจนกลับเข้าสู่ระดับราคาเมื่อกว่า ๑๕ ปีที่แล้ว ประมาณ ๒๕ บาทต่อกิโลกรัม คือ นักลงทุนมีความกังวลกับปัญหาผลผลิตส่วนเกิน (Oversupply) และสต็อกยางที่อยู่ในระดับสูง ขณะที่ความต้องการใช้ยางอยู่ในช่วงชะลอตัว และยังไม่มีการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลกมากนัก ทำให้คาดการณ์ราคายางอนาคตปรับตัวลดลง ราคายางไทยเคยแตะระดับสูงสุดเป็นประวัติการณ์ด้วยราคา ๑๗๔.๔๔ บาทต่อกิโลกรัม เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ แต่หลังจากนั้นก็กลับมีแนวโน้มลดลงต่อเนื่องจนกระทั่งเดือนสิงหาคม ๒๕๕๗ ราคายางดิ่งลงเหลือ ๕๓.๖๓ บาทต่อกิโลกรัม หากมองทิศทางเศรษฐกิจโลกให้ดีขึ้นนั้นถือเป็นช่วงขาขึ้นของสินค้าโภคภัณฑ์พอดี ขณะที่ตอนนี้ราคาน้ำมันกำลังลงมาแตะตัวเลข ๓๐ เหรียญต่อบาร์เรลและเป็นช่วงขาลงของสินค้าโภคภัณฑ์ ต่อให้ภาครัฐออกนโยบายมาอุดหนุนราคาอย่างมากก็ดึงราคาขึ้นมาได้เล็กน้อยเท่านั้น คงไม่สามารถดันให้ราคากลับเป็นขาขึ้นได้ (ประชา คุณธรรมดี. ๒๕๕๙).

วิกฤตยางพาราไทย โดยเฉพาะปัญหาราคายางพาราตกต่ำที่ยังคงเป็นปัญหาใหญ่ และไม่สามารถหาทางออกได้ แม้รัฐบาลจะพยายามอย่างไรราคายางพาราก็ยิ่งตกต่ำ จนกลับไปสู่ราคา ณ เมื่อกว่า ๑๕ ปีที่แล้ว (พ.ศ.๒๕๔๔) ราคายางพาราเคลื่อนไหวอยู่ระหว่าง ๒๐-๒๕ บาทต่อกิโลกรัม หากมองปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดอุปสงค์และอุปทานยางพารา ราคายางพาราจะถูกกำหนดขึ้นจากความต้องการใช้ (อุปสงค์) และกำลังการผลิต (อุปทาน) ณ เวลาในขณะนั้นเมื่อเวลาและปัจจัยแวดล้อมเปลี่ยนไป อุปสงค์และอุปทานยางพาราย่อมเปลี่ยนไปเช่นกัน ในปัจจุบันอุตสาหกรรมต่างๆ ที่ใช้ยางนั้น มีการใช้ยางอยู่ ๒ ประเภท คือ ยางธรรมชาติ(ยางพารา) และยางสังเคราะห์ที่ได้มาจากคาร์บอนน้ำมัน และปิโตรเคมี ซึ่งยางสังเคราะห์นั้นมีราคาที่ถูกกว่ายางพารา และยังปรับตัวตามราคาน้ำมันในตลาดโลกอีกด้วย (ล่าสุด ๑๓ ม.ค.ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกร่วงต่ำกว่า ๓๐ ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล) นั้นหมายความว่า ราคายางสังเคราะห์ในปัจจุบันจะต้องต่ำลงตามราคาน้ำมัน และนั่นก็เป็นอีกแรงกดดันหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้ราคายางพาราในตลาดโลกก็ตกต่ำไปด้วย (สถาบันวิจัยยาง. ๒๕๕๖)

แนวทางแก้ปัญหายางพาราอย่างยั่งยืนคือ จากทั้งภาคเกษตรกร นักวิชาการ ภาครัฐบาล หน่วยงาน องค์กรฯ ต่างๆ มาได้ ๓ แนวทาง ดังนี้ ๑) เพิ่มความต้องการใช้ยางธรรมชาติในประเทศแทน การส่งออก โดยสนับสนุนให้เกิดอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางในไทย เช่น ล้อยาง ถนนลาดยาง พื้นสนามกีฬา เครื่องมือแพทย์ เป็นต้น ๒) เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้ายางพารา หาทางพัฒนาเป็นสินค้าที่มี Value added ตามเทรนด์ Green products เช่นหมอน-ที่นอนยางพารา การพัฒนาแม่พิมพ์ยางจิ๋วใช้ต่อยอดในอุตสาหกรรมด้านอาหารและยาเช่นเซรัมบำรุงผิว เป็นต้น และ ๓) การบริหารจัดการภาคการผลิต เช่น จำกัดการขยายพื้นที่ปลูกยาง เน้นเพิ่มผลผลิตต่อไร่ (Yield) บริหารจัดการสต็อกอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การจะแก้ปัญหาราคายางพาราให้ประสบผลสำเร็จ จำต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งในอุตสาหกรรมต้นน้ำจนถึงอุตสาหกรรมปลายน้ำ หากทำสำเร็จ ก็จะสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ยาง และสร้างทางเลือกตลาดใหม่ในอุตสาหกรรมยางได้อย่างแท้จริง ปี (ประยูร โอสถวง. ๒๕๕๓)

การแก้ไขปัญหาราคายางตกต่ำ ครั้งในช่วงที่ผ่านมาอาศัยการแทรกแซงกลไกราคาเพื่อพยุงราคาให้สูงขึ้น และการจ่ายเงินโดยตรงเพื่อลดต้นทุนการผลิต รวมไปถึงการจัดการจัดหาแหล่งเงินทุนให้แก่เกษตรกร วิธีการเหล่านั้นไม่เพียงแต่จะไม่ยั่งยืน เพราะเป็นการแก้ไขปัญหาระยะสั้นที่ปลายเหตุ ในส่วนของการจัดหาแหล่งเงินทุนให้แก่เกษตรกรก็มีแต่จะสร้างภาระทางการเงินไม่มีที่สิ้นสุดให้แก่เกษตรกรเพิ่มมากขึ้น หากจะแก้ไขปัญหาเพื่อให้เห็นผลเชิงรูปธรรม และมีความยั่งยืนอย่างแท้จริง ก็คงต้องกลับไปหาสาเหตุของปัญหา คือ

ทำอย่างไรให้ปริมาณผลผลิต และจำนวนพื้นที่ปลูกยางพารามีจำนวนลดลง หรือจะทำอย่างไรให้ปริมาณความต้องการใช้ และความต้องการซื้อทั้งใน และจากต่างประเทศกลับมาเพิ่มขึ้น ซึ่งคงเป็นไปได้ยาก วิกฤตราคายางพาราตกต่ำ กลายเป็นปัญหาสำหรับชาวสวนยางมานาน เพราะราคายางตลาดโลกผันผวน เป็นปัจจัยอยู่เหนือการควบคุม ทำให้รัฐบาลต้องออกมาตรการเฉพาะหน้าช่วยเหลือเกษตรกร ทั้งแทรกแซงราคา และจ่ายเงินชดเชยรายได้ให้ชาวสวนยาง แต่แนวทางนี้ไม่ใช่การแก้ไขปัญหาย่างยั่งยืน (สถาบันวิจัยยาง. ๒๕๕๖)

ในปี ๒๕๕๙ จังหวัดมหาสารคามมีจำนวนเกษตรกรที่ปลูกยางพารา จำนวน ๑,๒๖๓ ครัวเรือน เนื้อที่ปลูก ๑๐,๖๗๕ ไร่ เนื้อที่ให้ผล ๒,๓๘๖ ไร่ เนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิต ๑,๖๔๒ ไร่ ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ ๑,๑๖๙,๔๑๗ กิโลกรัม ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย ๔๙๐ กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย ๒๖.๘๖ บาทต่อกิโลกรัม และรูปแบบการผลิตน้ำยางสด ๑๙.๕๒ ตัน ยางก้อนถ้วย ๒,๙๐๑.๕๘ ตัน ยางแผ่นดิบ ๔๖๕.๘๖ ตัน ยางแผ่นรมควัน ๒.๙๘ ตัน รวม ๓,๓๘๙.๙๔ ตัน จะเห็นได้ว่าปริมาณพื้นที่การปลูกและปริมาณผลผลิตของยางพาราของจังหวัดมหาสารคาม เป็นอันดับ ๕๙ ของประเทศ และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เกือบ ๕ เท่า จาก ปี ๒๕๔๘ ที่มีพื้นที่การปลูกเพียง ๒,๓๗๔ ไร่ (สถาบันวิจัยยาง. ๒๕๕๙) อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จังหวัดมหาสารคามจะมีพื้นที่การปลูกยางพาราน้อยที่สุดในภาคอีสาน แต่ในอนาคตเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราของจังหวัดมหาสารคามต้องปรับตัว โดยการเรียนรู้วิธีการจัดการปัญหาเพื่อความยั่งยืนคงด้านรายได้จากการทำสวนยางพารา ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดมหาสารคาม เพื่อจะนำองค์ความรู้ไปถ่ายทอดและขยายผลไปสู่การปฏิบัติที่เกิดผลสัมฤทธิ์และเกิดความยั่งยืนแก่เกษตรกรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. ศึกษาวิถีชีวิตชาวสวนยางพาราของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราจังหวัดมหาสารคาม
๒. ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการจัดการปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัด

มหาสารคาม

คำถามการวิจัย

๑. วิถีชีวิตชาวสวนยางพาราของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราจังหวัดมหาสารคามเป็นอย่างไร
๒. สภาพปัญหาและแนวทางการจัดการปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัด

มหาสารคามเป็นอย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

๑. ศึกษาวิถีชีวิตชาวสวนยางพาราของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดมหาสารคาม
๒. ศึกษาสภาพปัญหาและการจัดการปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัด

มหาสารคาม

ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลา ๑ ตุลาคม ๒๕๕๙ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๖๐

ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ ใช้เกณฑ์การเลือกอำเภอที่มีพื้นที่เป็นพื้นที่ที่มีการปลูกยางพารามากที่สุดในจังหวัดมหาสารคาม คือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ปลูก จำนวน ๓๕๙ ไร่ ได้แก่ ตำบลดอนหว่าน ตำบลพัฒนา ท่าสองคอน แวงนาง และหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม (สถาบันวิจัยยาง. ๒๕๕๙)

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการ หมายถึง แนวทางแก้ไขปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา
การจัดการเชิงกระบวนการ หมายถึง ขั้นตอนหรือวิธีการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา

วิถีชีวิต หมายถึง การดำเนินกิจกรรมของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ สังคมและแรงงาน และสิ่งแวดล้อม

ปัญหา หมายถึง สิ่งที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา
ผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดมหาสารคาม หมายถึง เกษตรกรที่ปลูกยางพาราในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ได้ทราบถึงวิถีชีวิตชาวสวนยางพารา ด้านเศรษฐกิจ สังคม แรงงาน และสิ่งแวดล้อมของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราจังหวัดมหาสารคาม
๒. ได้รับรู้ปัญหาและการจัดการปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การจัดการปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ มาประกอบการศึกษา ดังนี้

๑. แนวคิดการจัดการ
๒. แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง
๓. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
๔. ข้อมูลเกี่ยวกับเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดมหาสารคาม
๕. กรอบแนวคิดการวิจัย
๖. บริบทจังหวัดมหาสารคาม

แนวคิดการจัดการ

แนวคิดการจัดการ ของ เฮนรี ฟาโยล์ (Henri Fayol)

เฮนรี ฟาโยล์ (Henri Fayol) เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญมากที่สุดในด้านการจัดการ โดยท่านให้ความสนใจศึกษาถึงหน้าที่ของผู้บริหาร ซึ่งผู้บริหารจะต้องปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของทั้งผู้ร่วมงานและผลจากการปฏิบัติงานอีกด้วย ผลงานของฟาโยล์ได้รับการยอมรับ ว่าเป็นผลงานที่เข้ามาเสริมแนวความคิดของเทย์เลอร์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กล่าวคือ แนวความคิดของเทย์เลอร์ จะให้ความสำคัญกับการจัดการในระดับปฏิบัติการ ส่วนฟาโยล์จะเน้นการจัดการในระดับสูง

ฟาโยล์ได้ให้แนวคิดในการจัดการที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการ ได้แก่ การวางแผน เป็นการคาดการณ์ถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อการผลิตขององค์การจึงต้อง มีการวางแผนทางการปฏิบัติไว้ล่วงหน้า เช่น การกำหนดผลผลิต ปริมาณ ต้นทุน เวลา คุณภาพ เป็นต้น การจัดองค์การ เป็นการจัดโครงสร้างของงานและมีการกำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่ ผู้ปฏิบัติในแผนกต่างๆ เช่น แผนกจัดซื้อ แผนกตรวจสอบผลผลิต เป็นต้น การบังคับบัญชา เป็นการ กำหนดหรือวางหลักเกณฑ์ในการบังคับบัญชา ได้แก่ นโยบาย กฎ ระเบียบ ให้ผู้ปฏิบัติได้ยึดถือเพื่อให้ การผลิตเป็นไปด้วยความราบรื่น การประสานงานเป็นการกำหนดภาระหน้าที่แผนกต่างๆ ให้เชื่อมโยง กับงานของทุกคนให้ประสานและเข้ากันได้ และการควบคุม เป็นกิจกรรมในการกำกับกิจกรรม การผลิตหรือให้บริการที่ทำให้เป็นไปตามแผนที่ได้กำหนด

นอกจากหลักเกณฑ์ข้างต้นแล้ว ฟาโยล์ได้ให้เสนอแนวทางและหลักเกณฑ์ของ การบริหารงานที่สำคัญไว้ ๑๔ ข้อ (Gatewood & Others. ๑๙๙๕) ดังนี้

๑ อำนาจ หน้าที่และความรับผิดชอบ เป็นสิ่งที่แยกจากกันมิได้ ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่นั้น จะต้องมีความรับผิดชอบต่อผลงานที่ตนได้ออกคำสั่งไป และผู้ปฏิบัติที่รับผิดชอบในงานใดก็ตาม จะต้องมียอำนาจและหน้าที่ในการปฏิบัติด้วยเพื่อให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงลงได้

๒ หลักการที่มีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว ผู้ปฏิบัติงานกิจกรรมใดๆ ควรได้รับ คำสั่งจากผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียวทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เกิดความขัดแย้งระหว่างบุคคลากรในองค์การ

๓ หลักของการมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน คือ กิจกรรมของกลุ่มที่มีเป้าหมายเดียวกันควร จะต้องดำเนินไปในทิศทางเดียวกันตามหน้าที่ที่กำหนดไว้

๔ หลักการอ้างไว้ซึ่งสายงาน คือ สายการบังคับบัญชาจากระดับสูงมายังระดับล่าง ตามหลักการมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียวและช่วยให้เกิดระเบียบในการส่งต่อข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน

๕ หลักการแบ่งงานกันทำ คือ การแบ่งงานกันทำตามความถนัดทั้งนี้เพื่อให้เป็นไป ตามหลักของการใช้ประโยชน์จากแรงงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุดจนได้รับผลผลิตเพิ่มขึ้นเนื่องจาก การลดเวลาของการเรียนรู้งานให้น้อยลงและเพิ่มทักษะของการทำงานให้สูงขึ้น

๖ หลักการเกี่ยวกับระเบียบวินัย ระเบียบวินัยในการทำงานนั้นเกิดจากการปฏิบัติ ตามข้อตกลง ทั้งนี้โดยมุ่งเน้นที่จะก่อให้เกิดความเคารพ เชื่อฟัง และทำงานตามหน้าที่ด้วยความตั้งใจ

๗ หลักการถือประโยชน์ส่วนรวมเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งหลักการนี้ถือว่า ส่วนรวมย่อมสำคัญกว่าส่วนบุคคลเพื่อที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่มนั้น

๘ หลักการให้ประโยชน์ตอบแทน การจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนด้วยความยุติธรรม และให้เกิดความพึงพอใจแก่ทั้ง ๒ ฝ่าย คือ ฝ่ายนายจ้างและลูกจ้างหรือบุคลากร

๙ หลักการรวมอำนาจไว้ส่วนกลาง ในการบริหารงานควรมีการรวมอำนาจไว้ที่ศูนย์กลาง และเมื่อความรับผิดชอบได้ถูกมอบหมายให้แก่ผู้บริหารแล้ว อำนาจหน้าที่จะต้องมอบหมายไปด้วย เพื่อให้สามารถควบคุมงานต่างๆ ขององค์การไว้ได้อย่างเหมาะสม

๑๐ หลักความมีระเบียบเรียบร้อย โดยถือว่าทุกคนในองค์การจะต้องมีระเบียบและ รู้ตำแหน่งหน้าที่ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์การ รวมทั้งการกำหนดขอบเขตของงานที่ชัดเจน

๑๑ หลักความเสมอภาค ผู้บริหารต้องยึดหลักความยุติธรรมเป็นหลัก ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งความจงรักภักดี และการอุทิศตนเพื่องาน

๑๒ หลักมีความมั่นคงในงาน ผู้บริหารและคนงานต่างต้องใช้เวลาระยะหนึ่งเพื่อ การเรียนรู้งาน การให้คนงานออกจากงานกลางคืนย่อมเป็นการสิ้นเปลือง ดังนั้นผู้บริหารที่ดีควรใช้เวลา ในการเรียนรู้งานเพื่อลดปัญหาด้านการปรับตัวของคนงาน

๑๓ หลักความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยผู้บังคับบัญชามักจะเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติได้ ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของตนเองในการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาขององค์การ จะทำให้ผู้ปฏิบัติ รู้สึกถึงความมีส่วนร่วม ความเป็นเจ้าขององค์การ และรับผิดชอบต่อผลงาน เป็นต้น

๑๔ หลักความสามัคคี ซึ่งเน้นถึงการทำงานที่เป็นกลุ่มและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จะมีส่วนช่วยส่งเสริมให้การทำงานเป็นคณะทำงาน และสมาชิกทุกคนสามารถปฏิบัติงานสู่เป้าหมาย ร่วมกันให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากหลักการของฟาโยล์ พบว่า หลักการส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นให้ความสำคัญเกี่ยวกับ การรวมอำนาจและการแบ่งหน้าที่ตามความชำนาญเฉพาะด้าน รวมทั้งการปฏิบัติงานโดยใช้วิธีการที่ดีที่สุด ซึ่งเป็นหลักการและแนวทางที่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์จากในอดีตจนถึงปัจจุบัน

๒. แนวความคิดทางการจัดการยุคโลกาภิวัตน์

การจัดการยุคโลกาภิวัตน์เป็นการจัดการ ที่องค์การต้องเผชิญกับสภาวะแวดล้อมทางการ แข่งขันที่รุนแรง เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงในด้านทัศนคติ และพฤติกรรมของลูกค้า การเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์ เป็นต้น ซึ่งผู้บริหารขององค์การ จำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างใกล้ชิด โดยมุ่งพยายามในการกำหนด กลยุทธ์ให้กับองค์การเพื่อสามารถดำรงอยู่ได้ในขณะที่มีความได้เปรียบเชิงการแข่งขัน รวมทั้ง สามารถสร้างผลกำไรและความเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน จากการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์นี้ ทำให้ลักษณะของการจัดการที่องค์การ

ต้องมุ่งเน้นถึงการปรับตัว ที่มีการให้การยอมรับและปรับปรุง การดำเนินงานที่มีความสอดคล้องกับกระแสโลกาภิวัตน์ โดยผู้บริหารต้องคำนึงถึงขอบเขตของ การดำเนินธุรกิจในตลาดระดับโลกที่ในปัจจุบันมีการขยายขอบเขตที่กว้างขวางกว่าตลาดในประเทศ

จากแนวความคิดทางการจัดการยุคโลกาภิวัตน์นี้จะให้มุ่งให้ความสำคัญกับการดำเนินงาน และปฏิบัติที่ถูกต้อง โดยนำไปสู่ความได้เปรียบเชิงการแข่งขันจากการสร้างผลิตภัณฑ์ที่สามารถ ตอบสนองความต้องการของลูกค้า การเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ในขณะที่สามารถลดต้นทุนการผลิต และราคาลงได้อย่างต่อเนื่อง และที่สำคัญคือการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันที่เหนือกว่าคู่แข่ง จึงเป็นเป้าหมายที่สำคัญของแนวความคิดทางการจัดการยุคนี้ แนวความคิดทางการจัดการยุคโลกาภิวัตน์ ที่สามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันมีแนวทางสำหรับแนวความคิดทางการจัดการยุค โลกาภิวัตน์ (สุโขทัยธรรมมาธิราช. ๒๕๔๘) ดังนี้

๑. การควบคุมคุณภาพ องค์การที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ในตลาดระดับโลกมีความจำเป็นต้อง ให้ความสำคัญในด้านคุณภาพ (Quality) ของผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของความได้เปรียบเหนือ คู่แข่งขัน โดยเฉพาะการได้รับการยอมรับในมาตรฐานด้านคุณภาพระดับโลกจะต้องได้รับประกาศนียบัตร ISO ๙๐๐๐ จากองค์กรกำหนดมาตรฐานโลก (International Organization for Standardization) มาตรฐาน ISO นี้จะเป็นการรับประกันด้านคุณภาพกับผลิตภัณฑ์ขององค์กร ดังนั้นองค์กรจะต้อง ทำการปรับปรุงและพัฒนาทั้งในด้านกระบวนการดำเนินงาน ด้านโครงสร้าง ความรับผิดชอบ และ ทรัพยากรเพื่อให้เกิดคุณภาพและจะต้องผ่านการตรวจสอบและประเมินจากภายนอกอีกด้วย

๒. การควบคุมคุณภาพโดยรวม ตามแนวความคิดของการควบคุมคุณภาพโดยรวม (Total quality management) เป็นการดำเนินการที่เน้นการควบคุมคุณภาพทั่วทั้งองค์กร เพื่อให้บุคลากร ทุกระดับเกิดการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการทำงานทุกด้านอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง รวมทั้ง สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการเชื่อมโยงการปฏิบัติการต่างๆ ที่มีกระบวนการที่ขนานกันไว้จะทำให้สามารถทราบปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ ก่อนที่จะสายเกินแก้ไข

๓. การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Continuous improvement) เป็นความพยายามขององค์กรที่จะรักษาความได้เปรียบในเชิงคุณภาพไว้ โดยการหาวิธีการใหม่ๆ ที่จะนำเข้ามาใช้เพื่อปรับปรุงผลการปฏิบัติการที่เป็นอยู่ในปัจจุบันให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ความพยายาม ดังกล่าวมีความจำเป็นต้องทำควบคู่กับเทคนิคการเปรียบเทียบ (Benchmarking) ซึ่งการเปรียบเทียบนี้ องค์กรจะเปรียบตัวเองในด้านต่างๆ กับองค์กรที่มีประสิทธิภาพที่สุดในอุตสาหกรรมเดียวกัน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติของตนเอง นอกจากนี้การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง จะเกิดผลได้ยังมีความจำเป็นต้องมีการมีส่วนร่วมของบุคลากรควบคู่ไปด้วย

๔. การรีออกแบบระบบ ผลจากการปรับปรุงคุณภาพหรือวิธีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ดังกล่าวข้างต้นตามวิธีการของญี่ปุ่นเป็นการปรับปรุงแบบค่อยเป็นค่อยไปที่ละขั้นตอน อย่างไรก็ตาม แนวความคิดทางการจัดการของการรีออกแบบระบบ (Re-engineering) จะเป็นการปรับปรุงคุณภาพ แบบทำทั้งระบบในครั้งเดียว ดังนั้นการปรับปรุงที่เห็นผลสำเร็จได้้องค์การจะต้องตั้งแนวคิดและวิธี ปฏิบัติออกมาจากกฎเกณฑ์และข้อสมมติฐานที่เก่าแก่และล้าสมัย รวมทั้งทำการกำหนดคิดใหม่ ทุกกระบวนการและทั้งระบบ ตั้งแต่การแสวงหาข้อมูล การวางแผน การพัฒนาบุคลากร การควบคุม การประเมินผลงาน เป็นต้น

ผลจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่ผู้บริหารต้องปรับตัวโดยการใช้อยู่จากระบบข้อมูล สารสนเทศและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุดที่ทำให้การติดต่อสื่อสาร และการแสวงหาข้อมูล ข่าวสารทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้องค์การสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่าง รวดเร็ว ซึ่งเป็นปัจจัยมีผล

ต่อการสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขัน ส่วนในด้านการสร้างความ เข้าใจในกฎและกติกาของประชาคมโลก รวมทั้งระบบเศรษฐกิจของแต่ละประเทศก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่ง ที่มีความสำคัญต่อการแข่งขัน โดยเฉพาะการ แก้ไขกฎหมายเพื่อการตอบสนองระบบการค้าเสรี และสามารถนำองค์การไปอยู่ในสถานะแวดล้อมใหม่ได้ อย่างเหมาะสม และมีการปรับเปลี่ยนบทบาทของ ผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารระดับกลาง รวมทั้งบุคลากรผู้ ปฏิบัติทุกๆ คนในองค์กรก็เป็นปัจจัยที่มี ความสำคัญต่อการดำเนินงานในยุคของการแข่งขันที่เกิดขึ้นจาก กระแสโลกาภิวัตน์อีกด้วย โดยการทำให้ องค์กรมีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากบุคลากรที่มี ประสิทธิภาพ การนำความรู้ และความสามารถที่โดดเด่นมาใช้ในการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับ ความต้องการ ของตลาด การเปิดโอกาสให้บุคลากรได้รับการพัฒนาและเรียนรู้เพื่อการปรับปรุงผลงานของ ตนเอง อย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งองค์กรควรมุ่งทำให้บุคลากรมีการทำงานแบบทีมงาน ด้วยการใช้ภาวะผู้นำใน การบริหารระดับต่างๆ และมุ่งการจูงใจแบบเน้นผลงานเพื่อการปรับตัวสู่อนาคต เป็นต้น (เฉลิมชัย กิตติศักดิ์ นาวิน. ๒๕๕๓).

แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

๑.๑ คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๕๕) ได้กล่าวสรุปจากการประมวล และกลั่นกรองพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งพระราชทานใน วโรกาสต่างๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ (สศช.) ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่ เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ มี ใจความดังนี้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทอดพระเนตรเห็นความเสี่ยงของเศรษฐกิจสังคมไทยที่พึ่งพิงปัจจัย ภายนอกสูง ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ อย่างรวดเร็ว จึงทรงเตือนให้พสกนิกร ตระหนักถึงความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และทรงเน้นย้ำว่า การพัฒนา ต้องเริ่มจากการ “พึ่งตนเอง” สร้างพื้นฐานให้พอมิ พอกิน พอใช้ ด้วยวิธีการประหยัดและถูกต้องตามหลัก วิชาการให้ได้ก่อน โดยต้องรู้จักประมาณตนและดำเนินการด้วยความรอบรู้ รอบคอบระมัดระวัง และ “ทำ ตามลำดับขั้นตอน” สู่การ “ร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ” เมื่อพัฒนาตนเองและชุมชนให้เข้มแข็งแล้ว จะ ได้ “พัฒนาเครือข่ายเชื่อมสู่สังคมภายนอกอย่างเข้มแข็งมั่นคง และยั่งยืน” ต่อไป

โดยที่องค์ประกอบของ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง พระราชทาน ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติ นำสู่ความสมดุลอัน ส่งผลให้มีความสุขอย่างยั่งยืน โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

๑. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีต่อความจำเป็นและเหมาะสมกับฐานะของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป และต้องไม่เบียดเบียนตนเองและ ผู้อื่น

๒. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการอย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักคุณธรรมและวัฒนธรรมที่ดีงาม โดยคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างถ่วงถ่วง “รู้จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส

อุปสรรค”และคาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบ “รู้เขา รู้เรา รู้จักเลือกนำสิ่งที่ดีและเหมาะสมมาประยุกต์ใช้”

๓. การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้สามารถบริหารความเสี่ยงปรับตัวและรับมือได้อย่างทันท่วงทีในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความพอเพียงนั้น จะต้องเสริมสร้างให้คนในชาติมีพื้นฐานจิตใจในการปฏิบัติตน ดังนี้

๑. มีคุณธรรม ทั้งนี้ บุคคล ครอบครัว องค์กร และชุมชน ที่จะนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ต้องนำระบบคุณธรรมและความซื่อสัตย์สุจริตมาประพฤติปฏิบัติก่อน โดยเริ่มจากการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว การศึกษาอบรมในโรงเรียน การสั่งสอนศีลธรรมจากศาสนา ตลอดจนการฝึกจิต ฝึมใจของตนเอง

๒. ใช้หลักวิชา ความรู้ โดยนำหลักวิชาและความรู้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ทั้งในชั้นการวางแผนและปฏิบัติ ด้วยความรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวังอย่างยิ่ง

๓. ดำเนินชีวิตด้วยความเพียร ความอดทน มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ

ปิณฑช ไสลบาท (๒๕๕๐) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า คำว่า “เศรษฐกิจ พอเพียง” นี้มีความหมายว่า “เป็นวิธีการเลี้ยงชีวิตแบบรู้จักพอ ด้วยการพยายามผลิตสินค้าขึ้นมา ให้พอเพียงสำหรับคนในครอบครัวกินและใช้ หากผลิตได้เหลือกินเหลือใช้จึงขาย หากผลิตได้ไม่พอก็ต้องซื้อบ้าง มิได้มุ่งผลิตเพื่อขายอย่างเดียว แต่ต้องคิดที่จะผลิตสินค้าและบริการเพื่อตนเองได้บริโภคด้วย นอกจากนั้นการผลิตและการบริโภคต้องอยู่ในหลักของความพอดี รู้จักพอในการผลิตและพอใจการบริโภค พร้อมกันนั้นก็ร่วมมือกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ และให้ประสานงานกับเอกชนภายนอกด้วย เพื่อทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้แข็งแรงขึ้นอีก”

ประเวศ วะสี (๒๕๔๒) ได้กล่าวถึงเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจพื้นฐาน และเศรษฐกิจชุมชนว่า ถ้าสังคมไทยทำความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพื้นฐานกันอย่างทั่วถึง เราสามารถจัดความยากจนของคนทั่วประเทศพร้อมๆ กับสร้างฐานทางสังคมและธรรมชาติแวดล้อมให้ฟื้นฟูบูรณะเพิ่มพูนขึ้นเต็มประเทศ ความเข้มแข็งที่เป็นพื้นฐานทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมจะส่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจในระดับบนมั่นคงและยั่งยืน เศรษฐกิจพื้นฐาน หรือเศรษฐกิจชุมชนหรือเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสถึงเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ มีความคล้ายคลึงกันหรือเหมือน กันเศรษฐกิจพื้นฐาน หมายถึง เศรษฐกิจที่คำนึงถึงการทะนุบำรุงพื้นฐานของตัวให้เข้มแข็งทั้งทางสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจพื้นฐานของสังคมก็คือชุมชน เพราะฉะนั้น เศรษฐกิจชุมชนกับเศรษฐกิจพื้นฐานก็อย่างเดียวกัน

กาญจนา บุญยัง และคณะ (๒๕๕๒) ได้กล่าวสรุปแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่ยึดหลักทางสายกลางเป็นหัวใจสำคัญของกรอบแนวคิด โดยความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย ๓ ลักษณะ คือ ความพอประมาณความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี เพื่อเตรียมพร้อมที่จะจัดการกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากทั้งภายนอกและภายใน เงื่อนไขในการดำเนินกิจกรรมใดๆ ให้อยู่ในความพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้ง ความรู้ (รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง) ผนวกกับคุณธรรม (จิตใจมีคุณธรรมซื่อสัตย์สุจริต และเพียร อดทน ปัญญา) เพื่อนำไปสู่แนวทางการปฏิบัติและผลที่คาดว่าจะได้รับคือ การพัฒนาที่สมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความรู้/เทคโนโลยี

สรุปได้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้แนะแนวทางการดำรงชีวิตที่เหมาะสมให้คนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ตนเอง ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับชาติ เพื่อปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตไปได้โดยทาง

สายกลาง ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความไม่ประมาท สอนให้รู้จักความพอดี พออยู่ พอกินพอใช้ และมีเศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ พึ่งพาตัวเองได้ คือ ให้มีความพอเพียงในตัวเอง ให้มีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้ ทั้งเป็นหลักปรัชญาที่มีความสอดคล้องกับหลักพุทธธรรมที่ทุกๆ คนได้รับการสั่งสมอบรมมาอยู่แล้ว เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียร เป็นต้น ซึ่งเป็นการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ให้เห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน สามารถที่จะประยุกต์ใช้ร่วมกันได้ทั้งในระดับนโยบาย ระดับองค์กร และระดับบุคคล โดยการปลูกจิตสำนึกของตนให้เกิดมีศรัทธาเชื่อมั่นเห็นคุณค่าของทรัพยากรที่มีอยู่รอบตัว และพัฒนาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าที่สุดภายใต้มิติทางเลือกในการพัฒนาที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และแนวทางปฏิบัติของเศรษฐกิจพอเพียงในประเด็นเรื่องความเท่าเทียมกันของคนในสังคมมากกว่าการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชนในระดับฐานรากของสังคมคือ ครอบครัวหรือชุมชน มีการกำหนดเป้าหมายที่มุ่งสู่ความพอเพียงด้วยทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความไม่ประมาท มีความพอดี มีเศรษฐกิจที่สามารถพึ่งพาตัวเองได้

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนมีนักวิชาการหลากหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วมไว้อย่างหลากหลาย ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาและเรียบเรียงไว้ ดังนี้

ประชัย ศรีจามร (๒๕๔๙) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า เป็นการสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในแนวทางการพัฒนา โดยผ่านทางกระบวนการส่งเสริม ชักนำ การสนับสนุนให้ ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการเรียนรู้ การริเริ่มในการคิดร่วมกำหนดแนวทางในการพัฒนาร่วมแก้ไขและวางแผนปฏิบัติ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือทรัพยากรทางการบริการตลอดจน อำนาจในการตัดสินใจในการกำหนดกิจกรรม แนวทางการดำเนินกิจกรรมของตนเองให้เกิดขึ้นเกิดขึ้นภายในชุมชนด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถของตนเองเพื่อเพิ่มและพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการและควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรตลอดจนปัจจัยการผลิตในสังคมอันจะนำไปสู่การพึ่งพาตนเอง

สุนทร กองทรัพย์(๒๕๔๘) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มคนเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการในรูปกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งด้วยความสมัครใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ได้ตั้งใจอันเป็นประโยชน์ต่อตัว บุคคล ต่อกลุ่มคน รวมทั้งต่อส่วนรวม โดยที่ประชาชนต้องเป็นคนตัดสินใจในกระบวนการมีส่วนร่วมด้วยตนเองและรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้น

ทศพล กฤตยพิสิฐ (๒๕๓๘) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง สิ่งที่เน้นในรูปกลุ่ม/องค์กรหรือชุมชนไว้ว่า หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคล กลุ่มหรือชุมชน มีความเห็นพ้องต้องกันเรื่องที่มีผลกระทบใดๆ ต้องการดำเนินชีวิตของตนเอง แล้วมีความแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของตน จนมาสู่การตัดสินใจกระทำการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น ๆ มีความร่วมมือและรับผิดชอบต่อกิจกรรมการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ มีกลุ่มหรือองค์กรชุมชนรองรับประชาชนที่เข้ามามีการพัฒนาภูมิปัญญาและมีการรับรู้สามารถคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจเพื่อกำหนดการดำเนินชีวิตของตนเองได้ประชาชนหรือชุมชนได้พัฒนาขีดความสามารถ ของตน

ในการจัดการควบคุมการใช้ และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจ และสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคม

ถนอน ม่วงกลม (๒๕๔๓) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่าหมายถึงการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาค้นคว้าปัญหา สาเหตุของปัญหา ความต้องการของประชาชน ร่วมตัดสินใจในการเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาพร้อมปฏิบัติงาน ร่วมรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานการพัฒนาและร่วมในการประเมินผลด้วย

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (๒๕๒๗) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลส่งเสริม ชักนำและ สร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ทั้งส่วนบุคคล กลุ่มชน ชมรมสมาคมมูลนิธิและองค์กร อาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วม ในการดำเนินงาน เรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องร่วมกัน

ยุพาพร รูปงาม (๒๕๔๕) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่บุคคลเข้ามามีส่วน เกี่ยวข้อง ในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่าง แข็งขันของบุคคล แก้ไขปัญหาร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุน ติดตามการปฏิบัติงานของ องค์กรและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (๒๕๒๗) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและ อารมณ์ของบุคคล ในสถานการณ์กลุ่มซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุ จุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทั้งให้เกิดความมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อกลุ่มดังกล่าวด้วย

William W. Reeder (๑๙๗๘) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การมีส่วนร่วม ในการปะทะสังสรรค์ทางสังคม ซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคลและการมีส่วนร่วมของกลุ่ม

ปรัชญา เวสารัชช (๒๕๕๔) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา หมายถึง การที่ ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยการใช้ความหมาย หรือใช้ทรัพยากร บางอย่างส่วนตัวในกิจกรรมซึ่งมุ่งสู่การ พัฒนาของชุมชน

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ความร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผล และร่วม รับผิดชอบด้วยกันไม่ว่าจะเป็นของบุคคลหรือของกลุ่มทั้งนี้เพื่อให้เกิดการดำเนินงาน เกิดการพัฒนาและเกิด การเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญของการพัฒนา ชุมชน ส่งผลให้การดำเนินงานหรือการ ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนงานหรือโครงการเกิดประสิทธิผล หรือ คือการที่ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม ตัดสินใจช่วยปฏิบัติการเข้ามาร่วม รับผิดชอบในการพัฒนาชุมชนของตน ร่วมกันกระทำในสิ่งที่ลงความเห็นร่วมกันตามความต้องการของชุมชน และสิ่งที่ช่วยกันทำต้องเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจกำหนดปัญหาความต้องการ ของตนเองอย่างแท้จริง เป็นการเสริมสร้างพลัง ให้แก่ประชาชนในชุมชน/ กลุ่ม /องค์กรที่ตั้งขึ้นในชุมชน

วิวัฒนาการและองค์ความรู้เกี่ยวกับยางพารา

ความเป็นมา

ชาวพื้นเมืองในอเมริกากลางและอเมริกาใต้เรียกต้นไม้ที่ให้ยางว่า คาอูท์ชุก (Caoutchouc) แปลว่าต้นไม้ร้องไห้ จนถึงปี พ.ศ. ๒๓๑๓ (๑๗๗๐) โจเซฟ ปริสตี จึงพบว่า ยางสามารถลบ รอยดำของดินสอ ได้โดยที่กระดาษไม่เสีย จึงเรียกยางว่า ยางลบหรือตัวลบ (Rubber) ซึ่งเป็น คำเรียกยางเฉพาะในอังกฤษและ ฮอลแลนด์เท่านั้น ส่วนในประเทศยุโรปอื่นๆ ในสมัยนั้น ล้วนเรียกยางว่า คาอูท์ชุก ทั้งสิ้น จนถึงสมัยที่โลกได้มี

การปลูกยางกันมากในประเทศแถบอเมริกาใต้ นั่นจึงได้ค้นพบว่า พันธุ์ยางที่มีคุณภาพดีที่สุดคือยางพันธุ์ Hevea Brasiliensis ซึ่งมีคุณภาพดีกว่าพันธุ์ Hevea ธรรมดา มาก จึงมีการปลูกและซื้อขายยางพันธุ์ดังกล่าว กันมาก และศูนย์กลางของการซื้อขายยางก็อยู่ที่เมืองท่าชื่อ พารา (Para) บนฝั่งแม่น้ำอเมซอน ประเทศบราซิล ด้วยเหตุดังกล่าว ยางพันธุ์ Hevea Brasiliensis จึงมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ยางพารา และเป็นชื่อที่ใช้เรียกกัน แพร่หลายจนถึงทุกวันนี้

ยางมีคุณสมบัติพิเศษหลายอย่างที่มีความสำคัญต่อมนุษย์คือ มีความยืดหยุ่น (Elastic) กันน้ำได้ เป็นฉนวนกันไฟได้ เก็บและพองลมได้ดี เป็นต้น ดังนั้นมนุษย์จึงจะต้องพึ่งยางต่อไปอีกนาน แม้ในปัจจุบัน มนุษย์สามารถผลิตยางเทียมได้แล้วก็ตาม แต่คุณสมบัติบางอย่าง ของยางเทียมก็สู้ยางธรรมชาติไม่ได้ ในโลกนี้ ยังมีพืชอีกมากมายหลายชนิดที่ให้น้ำยาง (Rubber Bearing Plant) ซึ่งอาจจะมิเป็นพันธุ์ชนิดในทวีปต่างๆ ทั่วโลก แต่น้ำยางที่ได้จากต้นยางแต่ละชนิดก็จะมีคุณสมบัติที่แตกต่างกันไป บางชนิดก็ใช้ทำอะไรไม่ได้เลย แต่ยาง บางชนิดเช่น ยางกัตตาเปอร์ชาที่ได้จากต้นกัตตา (Guttar Tree) ใช้ทำยางสำเร็จรูป เช่น ยางรถยนต์ หรือ รองเท้าไม่ได้ แต่ใช้ทำสายไฟได้ หรือยางเยลลิต และยางบาลาตา ที่ได้จากต้นยางชื่อเดียวกัน ถึงแม้จะมีความ เหนียวของยาง (Natural Isomer of Rubber) อยู่บ้าง แต่ก็มิเพียงสูตรอณู (Molecular Formula) เท่านั้นที่ เหมือนกัน แต่โดยที่มี High Rasin Content จึงเหมาะที่จะใช้ทำหมวกฝรังมากกว่า ยางที่ได้จากต้น Ahas Sapota ในอเมริกากลาง ซึ่งมีความเหนียวกว่ายางกัตตาเปอร์ชาและยางบาลาตามาก คนพื้นเมืองเรียกยางนี้ ว่า ชิเคิล (Chicle) ดังนั้น บริษัทผู้ผลิตหมวกฝรังที่ทำมาจากยางชนิดนี้จึงตั้งชื่อหมวกฝรังนั้นว่า Chiclets

วิวัฒนาการของยาง

โลกมีโอกาสรู้จักและใช้ประโยชน์จากยางเมื่อประมาณปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ ในขณะที่ คริสโตเฟอร์ โคลัมบัส ผู้ค้นพบโลกใหม่เดินทางไปอเมริกาในครั้งที่ ๒ ในปี พ.ศ.๒๐๓๖ (๑๔๙๓) ก็ได้พบว่า มี ชาวพื้นเมืองบางเผ่าทั้งในอเมริกากลางและอเมริกาใต้ ได้รู้จักและใช้ประโยชน์จากยางกันบ้างแล้ว เช่น ชาว พื้นเมืองในอเมริกากลางที่ทำรองเท้าจากยางโดยการใช้มีดฟันต้นยาง แล้วรองน้ำยางใส่ภาชนะ หลังจากนั้นจึง เอาเท้าจุ่มลง ไปในน้ำยางนั้น หรือเอาเท้าวางไว้บนภาชนะแล้วเทน้ำยางราดลงบนเท้า ก็จะได้รองเท้า ที่เข้ากับ เท้าพอดี หรือบางเผ่าในอเมริกาใต้ทำเสื้อกันฝนและผ้ากันน้ำจากยาง หรือเผ่ามายันในอเมริกาใต้ ที่ทำลูกบอล ด้วยยาง แล้วนำมาเล่นโดยการให้กระเด็นขึ้นลงเพื่อเป็นการสักระเทพเจ้า จึงทำให้โคลัมบัสและคณะมีความ แปลกใจเป็นอันมาก และคิดกันไปว่าในลูกกลมๆ ที่เด็นต์นั้น ต้องมีตัวอะไรอยู่ข้างในเป็นแน่ หลังจากนั้นเมื่อ โคลัมบัสเดินทางกลับยุโรป ก็ได้้นำวัตถุประหลาดนั้นกลับไปด้วย โคลัมบัสจึงเป็นชาวยุโรปคนแรกที่ได้มี โอกาสสัมผัสยาง และนำยางเข้าไปเผยแพร่ในยุโรป การส่งยางเข้ามาในยุโรปในระยะแรกนั้นต้องใช้เวลานาน มาก ดังนั้น ยางที่เข้ามาในยุโรปสมัยแรกๆ นั้น จึงเป็นยางที่ผลิตเป็นสินค้าแล้วเนื่องจากมนุษย์ยังไม่รู้จักวิธีที่จะ ทำให้ยางที่จับตัวกันเป็นก้อน ให้ละลายและทำเป็นรูปทรงที่ต้องการได้อย่างไร การผลิตยางจึงต้องทำทันที หลังจากได้น้ำยางมาก่อนที่ยางจะจับตัวกันเป็นก้อน

การค้นพบกรรมวิธีในการทำยางคงรูปได้นั้น นับได้ว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก สำหรับ วิวัฒนาการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งในช่วงเวลานั้นมีการค้นพบและมีสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ทางวิทยาศาสตร์เกิดขึ้น มากมาย เช่น การสร้างเครื่องจักรไอน้ำ การสร้างเครื่องจักรเรือไอน้ำ การสร้างหัวรถจักรไอน้ำ การสร้างเครื่อง กำเนิดไฟฟ้า การสร้างเครื่องส่งโทรเลข เป็นต้น ซึ่งความสำเร็จต่างๆ เหล่านั้น คงจะขาดความสมบูรณ์ไป หาก ขาดความรู้เรื่องการทำยางให้คงรูป เพราะยางที่คงรูปแล้ว (Vulcanized Rubber) จะช่วยเติมความไม่สมบูรณ์ เหล่านี้ให้เต็มเช่น เป็นตัวห้ามล้อรถไฟหรือทำสายไฟ และสายเคเบิลใต้น้ำ เป็นต้น

การสร้างสวนยางในเอเชีย

การผลิตยางในโลกล่มยุคก่อนปี พ.ศ. ๒๔๔๓ (๑๙๐๐) นั้น ส่วนมากจะเป็นยางที่ปลูกในประเทศแถบอเมริกาใต้ คือ บราซิล โคลัมเบีย และปานามาเป็นส่วนใหญ่ และมีบ้างที่ได้จากรัสเซียและแอฟริกา ในช่วงเวลาก่อนหน้านั้น ยางเริ่มมีความสำคัญ ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์มากขึ้นแล้ว โลกจึงมีความต้องการใช้ยางเป็นจำนวนมาก ไร้มัส แชนคอก จึงมีความคิดว่าถ้าโลก (หมายถึงยุโรป) ยังคงต้องพึ่งยางที่มาจากแหล่งต่างๆ เหล่านั้นเพียงอย่างเดียว ในอนาคตอาจจะเกิดความขาดแคลนยางขึ้นได้ ต่อมา เซอร์คลีเมนส์ มาร์คแฮม ผู้ช่วยเลขาธิการประจำทำเนียบ ผู้ว่าการประจำอินเดีย จึงมีความพยายามที่จะนำยางมาปลูกในเอเชียจึงเกิดขึ้นเป็นครั้งแรก ในช่วงเวลาเดียวกันนั้น สถานการณ์ยางในประเทศแถบอเมริกาใต้ไม่ค่อยดีนัก เนื่องจากในสภาวะที่โลกมีความต้องการยางสูงมาก ชาวสวนยางในโคลัมเบียและปานามาจึงโหมกรีดยางกันอย่างหนัก จนในที่สุดต้นยางในประเทศนั้นจึงได้รับความบอบช้ำมาก และตายหมดจนไม่มีต้นยางเหลืออยู่ในแถบนั้น เซอร์คลีเมนส์ จึงนำพันธุ์ยางมาทดลองปลูกในอินเดียเป็นครั้งแรก แต่ไม่ประสบความสำเร็จ จึงได้ทดลองปลูกยางในดินแดนต่างๆ ที่เป็นอาณานิคมของอังกฤษ ในที่สุดจึงพบว่าในดินแดนแหลมมลายูเป็นที่ที่ยางจะเจริญเติบโตได้ดีที่สุด และยังพบว่า พันธุ์ยางที่ดีที่สุดคือยางพันธุ์ Hevea Brasiliensis หรือยางพารา ดังนั้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๒๕ (๑๘๘๒) ยางพาราจึงเป็นที่นิยมปลูกกันอย่างแพร่หลายในแหลมมลายูในระยะแรกเริ่ม ยางพาราจะปลูกกันมากในดินแดนอาณานิคมของอังกฤษและฮอลแลนด์เป็นส่วนใหญ่ นอกจากนั้น เยอรมันก็ปลูกยางไว้ที่แอฟริกา บ้าง และบางสวนเป็นยางในรัสเซีย เหตุที่ยางพาราเป็นที่นิยมปลูกกันมากในเอเชีย อาจเนื่องมาจาก ในเอเชียมีองค์ประกอบต่างๆ ที่เหมาะสมในการปลูก ทั้งสภาพดินฟ้าอากาศ ภูมิประเทศ สภาพดินและปริมาณฝน รวมทั้งแรงงานที่หาได้ง่าย ประกอบกับคุณสมบัติทางการเกษตรและการพาณิชย์ของยางเอง เช่น

- ๑) พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นควนเขา ไม่สามารถปลูกพืชอื่นได้แต่ปลูกยางได้
- ๒) ยางเป็นพืชที่ปลูกง่าย ไม่ต้องดูแลรักษามากนัก โรคและศัตรูพืชน้อย
- ๓) ไม่ต้องมีการเฝ้ารักษา เพราะผลผลิตของยางไม่สามารถขโมยกันได้
- ๔) ผลผลิตยางสามารถขายได้ทุกคุณภาพ ไม่ว่าจะป็นยางคุณภาพเลวเพียงใดก็ขายได้ เป็นยางปนกรวด ปนดิน ปนทราย ก็ขายได้ แม้แต่ขี้ของขี้ของขี้ของยาง ก็ขายได้
- ๕) ไม่ต้องง้อคนซื้อ เพราะผลผลิตไม่เน่าเสีย (ในอดีต)
- ๖) เป็นสินค้าที่ขายได้คล่อง และขายได้จนหมดไม่มีเหลือ (ในอดีต)
- ๗) ให้ผลผลิตที่ยาวนาน และแน่นอน

ยางพาราในประเทศไทย

ต้นยางพาราเข้ามาปลูกในประเทศไทย ตั้งแต่สมัยที่ยังใช้ชื่อว่า “สยาม” ประมาณหลัง พ.ศ. ๒๔๒๕ ซึ่งช่วงนั้น ได้มีการขยายเมล็ดกล้ายางพาราจากพันธุ์ ๒๒ ต้น นำไปปลูกในประเทศต่างๆ ของทวีปเอเชีย และมีหลักฐานเด่นชัดว่าเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๔๔๒ พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี (คอซิมบี๊ ณ ระนอง) เป็นผู้เหมือนหนึ่ง “บิดาแห่งยาง” เป็นผู้ที่ได้นำต้นยางพารามาปลูกที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง เป็นครั้งแรก จากนั้น พระยารัษฎานุประดิษฐ์ ได้ส่งคนไปเรียนวิธีปลูกยางเพื่อมาสอนประชาชน นักเรียนของท่านที่ส่งไปก็ล้วนแต่เป็นเจ้าเมือง นายอำเภอ กำนัน และผู้ใหญ่บ้านทั้งสิ้น พร้อมกันนั้นท่านก็สั่งให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นำพันธุ์ยางไปแจกจ่าย และส่งเสริมให้ราษฎรปลูกทั่วไป ต่อมาราษฎรได้นำเข้ามาปลูกเป็นสวนยางมากขึ้นและได้มีการขยายพื้นที่ปลูกยางไปในจังหวัดภาคใต้ รวม ๑๔ จังหวัด กล่าวได้ว่า การปลูกยางในประเทศไทย มีการขยายวงกว้างขึ้น ตามลำดับ กล่าวคือ ในปี พ.ศ. ๒๔๕๑ หลวงราชไมตรี (บุญ บุณศรี) ได้นำยางไปปลูกที่จังหวัด

จันทบุรี จึงได้มีการขยายการปลูกยางพาราในภูมิภาคนี้อย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งมีการปลูกกันทั่วไปใน ๓ จังหวัด ภาคตะวันออก คือ จันทบุรี ระยอง และตราด และกลายเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของภาคตะวันออก ต่อมาก็มียุคที่ผู้พยายามที่จะนำพันธุ์ยางไปปลูกทั้งในภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ เป็นระยะๆ แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จเหมือนกับที่ปลูกของภาคใต้ และภาคตะวันออก

ในปีพ.ศ. ๒๕๐๓ มีการออก พระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง และในปี พ.ศ. ๒๕๐๔ ได้มีการจัดตั้งสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง จนกระทั่งในปี พ.ศ.๒๕๐๘ มีการจัดตั้ง ศูนย์วิจัยการยางขึ้นที่ตำบลคองหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ขึ้น ในปี ๒๕๐๘ ดร.เสริมลาภ วสุวัต ผู้วางรากฐานการวิจัยและพัฒนายาง ได้ร่วมพัฒนาการวิจัยทางด้านต่างๆ เช่น ด้านพันธุ์ยาง โรคและศัตรูยาง ด้านดินและปุ๋ย การดูแลรักษาสวนยาง การกำจัดวัชพืช การปลูกพืชคลุม การปลูกพืชแซมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ชาวสวนยาง มีการเน้นการพัฒนาสวนยางขนาดเล็ก เช่น การกรีดยางหน้าสูง การใช้ยาเร่งน้ำยาง การส่งเสริมการแปลงเพาะและขยายพันธุ์ยางของภาคเอกชน การรวมกลุ่มขยายยางและการปรับปรุงคุณภาพยาง และการใช้ประโยชน์ไม้ยางพารา มีการออกวารสารยางพาราเพื่อเผยแพร่ความรู้ไปสู่ชาวสวนยางและผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งจัดหลักสูตรการฝึกอบรมและการจัดสัมมนาอย่างต่อเนื่องเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แพร่หลายยิ่งขึ้น

จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ กรมวิชาการเกษตร และกรมประชาสัมพันธ์ได้เริ่มงานทดลองปลูกสร้างสวนยางพาราตามหลักวิชาการปลูกสร้างสวนยางแผนใหม่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยทดลองปลูกในจังหวัดหนองคาย บุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งก็ประสบความสำเร็จ ผลผลิตยางในขณะนั้นเริ่มเปิดกรีดได้ และอยู่ในเกณฑ์ดี ไม่แตกต่างจากผลผลิตในภาคใต้ และภาคตะวันออกนัก ด้วยเหตุนี้จึงเริ่มมีการวิจัยและพัฒนาการปลูกยางในเขตแห้งแล้ง และถือเป็นการเริ่มขยายเขตปลูกยางพาราสู่เขตใหม่ของประเทศไทยอย่างจริงจัง นอกจากนี้ยังมีการร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศในการวิจัยและพัฒนาอย่างกว้างขวาง ในระยะต่อมาศูนย์วิจัยการยางได้เปลี่ยนชื่อเป็นศูนย์วิจัยยางสงขลาในปี พ.ศ. ๒๕๒๗ และมีการก่อตั้งศูนย์วิจัยขึ้นใหม่อีก ๓ ศูนย์ คือที่สุราษฎร์ธานี ฉะเชิงเทรา หนองคาย และนครราชสีมาเพื่อขยายงานวิจัย และพัฒนาให้ครอบคลุมพื้นที่ปลูกยางของประเทศ การวิจัยและพัฒนาเหล่านี้เป็นพื้นฐานที่สำคัญทำให้การปลูกแทนในพื้นที่ปลูกยางเดิมและการปลูกใหม่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประสบความสำเร็จมากขึ้น

ปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกยางทั้งประเทศประมาณ ๑๒ ล้านไร่ กระจายกันอยู่ในภาคใต้ ภาคตะวันออก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นแหล่งปลูกยางใหม่ การพัฒนาอุตสาหกรรมยางของประเทศได้เจริญรุดหน้าเรื่อยมาจนทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่ผลิตและส่งออกยางได้มากที่สุดในโลก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุดาพร วงษ์พล และอุไรวรรณ อินทร์ม่วง (๒๕๕๕) การศึกษาการประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพจากกิจกรรมการทำสวนยางพารา พบว่า มีความเสี่ยงต่อสิ่งคุกคามด้านกายภาพคือ การสัมผัสฝุ่นจากปุ๋ยคอก การได้รับความร้อนจากแสงแดดจ้าเกินไป และการระบายอากาศไม่ดีในขั้นตอนการผลิตแผ่นยาง สิ่งคุกคามด้านเคมี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่สัมผัสฝุ่นจากปุ๋ยเคมี ใช้ยาทากันยุงและแมลง สัมผัสกรดฟอร์มิคในขั้นตอนการผลิตแผ่นยาง ด้านชีวภาพ พบว่าเสี่ยงต่อแมลงสัตว์กัดต่อย เช่น ตะขาบ แมลงป่อง ยุง และงู และด้านการยศาสตร์ พบว่า มีท่าทางการทำงานไม่เหมาะสม เช่น การก้มเงยหลังและศีรษะ การลุกนั่งสลับกันเป็นเวลานาน การเอี้ยวตัวมากเกินไป การเดินและยืนติดต่อกันเป็นเวลานาน และการใช้มือและข้อมือในการทำงานซ้ำ ๆ

บุญญพัฒน์ ไชยเมธ และตัม บุนรอด (๒๕๕๕) พบว่า เกษตรกรสวนยางพารามีการรับรู้ด้านชีวอนามัยและความปลอดภัย และการดูแลสุขภาพตนเองอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{x} ๒.๗๗, SD ๐.๔๔) และ (\bar{X} ๓.๓๓, SD ๐.๕๐) นอกจากนี้พบว่า การรับรู้ด้านชีวอนามัยและความปลอดภัย มีความสัมพันธ์กับการดูแลสุขภาพตนเองอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ ด้านภาวะสุขภาพของเกษตรกรมีอาการเจ็บป่วยเกี่ยวกับกล้ามเนื้อ กระดูกและข้อโดยพบอาการปวดหลังและเอวมากที่สุดนอกจากนี้พบอาการปวดแขน ข้อมือ และเวียนศีรษะ

ณัฐพงษ์ นาทัน (๒๕๕๖) พบว่า สาเหตุของอาการปวดกล้ามเนื้อ พบในลักษณะการทำงานที่นั่งหรือยืนเป็นระยะเวลานาน ๆ มากกว่า ๒ ชั่วโมงติดต่อกัน ร้อยละ ๙๗.๑๖ ใช้มือเท้าทำซ้ำ ๆ ตลอดเวลาของการทำงาน ร้อยละ ๙๗.๘๗ ต้องทำงานในพื้นที่ที่จำกัดไม่สามารถเคลื่อนไหวได้อย่างอิสระ ร้อยละ ๖๗.๓๘ ทำท่าทางการทำงานต้องโน้มตัวทำงาน ร้อยละ ๙๔.๓๓ ท่าทางการทำงานต้องหันหรือบิดลำคอ ร้อยละ ๙๗.๑๖ ของที่ยกต่ำกว่าระดับเข่าและทำให้ต้องก้มตัวมากขึ้น ร้อยละ ๙๖.๕๔ และของที่ยกสูงกว่าระดับศีรษะและทำให้ต้องเอื้อมแขนมากขึ้น ร้อยละ ๙๓.๖๒ นอกจากนี้การศึกษาด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานและภาวะสุขภาพของเกษตรกรสวนยางพารา

ภัทรพร สุทธสนธิ์ (๒๕๕๒) พบว่า เกษตรกรได้รับสิ่งคุกคามด้านเคมีจากฝุ่นจากสารเคมีและสารกำจัดศัตรูพืชมากที่สุดร้อยละ ๕๐.๐ สิ่งคุกคามด้านกายภาพจากความร้อนและแสงแดด ร้อยละ ๕๐.๐ เคยเกิดอุบัติเหตุจากการทำสวนยางพารา ร้อยละ ๑๒.๖ ลักษณะอาการที่เกิดกับร่างกายคือ อาการฟกช้ำ เคล็ดขัดยอก

Jansamood (๒๐๑๓) พบว่าการตกค้างของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในดินจากการทำสวนยางพาราประกอบด้วยสาร Methamidophos ๑.๘๗ mg/kg Monocrotophos ๑.๗๕ mg/kg และ Dicrotopost ๑.๒๘ mg/kg นอกจากนี้ยังพบผลกระทบจากการปลดปล่อยมลพิษที่เกิดจากน้ำไหลบ่าหน้าดินผ่านพื้นที่สวนยางพาราชะล้างปุ๋ยและสารเคมีป้องกันศัตรูพืชลงสู่แหล่งน้ำ เกิดมลพิษทางน้ำได้อีกด้วย

นันทพร บุตรบำรุงและคณะ (๒๕๔๗) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการบริโภคเครื่องดื่มผสมคาเฟอีนกับประสิทธิภาพและความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานโรงงานหลอมโลหะในจังหวัดชลบุรี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมและลักษณะการบริโภคเครื่องดื่มผสมคาเฟอีนของพนักงานโรงงานหลอมโลหะ จังหวัดชลบุรี โดยพิจารณาในด้านชนิด ปริมาณ และความถี่ของการบริโภค และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกรรมการบริโภคเครื่องดื่มผสมคาเฟอีนกับระดับคาเฟอีนในปัสสาวะเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณคาเฟอีนที่ได้รับเฉลี่ยต่อวันและระดับคาเฟอีนในปัสสาวะกับประสิทธิภาพ และความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานโรงงานหลอมโลหะ จังหวัดชลบุรีพบว่าพนักงานนิยมดื่มเครื่องดื่มชูกำลังถึงร้อยละ ๕๐

วัลลภา ช่างเจรจา และคณะ (๒๕๕๕) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวิเคราะห์ทกวิธีพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวสวนยางพาราแถบลุ่มน้ำโขง จังหวัดบึงกาฬพบว่า การเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตจากทำนาเป็นทำสวนยางพารา ทำให้พบอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนแห่งนี้คือ ปัญหาปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ตาพร่ามัว พักผ่อนไม่เพียงพอ ต่อมเครื่องดื่มที่มีคาเฟอีนเพิ่มขึ้น เครียดจากความผันผวนของราคายางพาราและปุ๋ยแพง สัมผัสสารเคมีเพิ่มมากขึ้น ที่อยู่อาศัยไม่มั่นคง ไฟฟ้าและประปาเข้าไม่ถึง การคมนาคมไม่สะดวก และไม่มีส้วม สัตว์มีพิษและยุงชุมมากขึ้น ชุมชนจึงร่วมกันวิเคราะห์ทกวิธีในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ดังนี้คือ การให้ความรู้ในการดูแลตนเอง การป้องกันการบาดเจ็บจากการทำงานและจัดหาอุปกรณ์ในการป้องกัน ส่งเสริมให้วัดเป็นแหล่งกล่อมเกล่าจิตใจ จัดกิจกรรมในชุมชนเพื่อผ่อนคลายความเครียด ติดตามความก้าวหน้าเรื่องไฟฟ้าประปา และถนน ขอความร่วมมือเจ้าของสวนยางในการจัดทำส้วมและที่อยู่อาศัยให้

มั่นคงแก่คนงานสวนยาง สนับสนุนการจัดตั้งแกนนำในการจัดตั้งสหกรณ์ การให้ความรู้ การศึกษาดูงาน และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และส่งเสริมให้มีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ปุ๋ยชีวภาพในสวนยางพารา เพื่อลดต้นทุนจากผลการศึกษาค้นคว้านี้ ช่วยให้บุคลากรสุขภาพเข้าใจถึงคุณภาพชีวิต ปัญหาอุปสรรคของชาวสวนยางพาราสามารถส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมตลอดจนชุมชนสามารถวิเคราะห์และกำหนดกลวิธีในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวสวนยางพาราได้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ ๑.๑ กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การจัดการปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดมหาสารคามในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑. ประชากร คือ เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดมหาสารคาม
๒. กลุ่มตัวอย่าง เลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน ๓๘ คน ตามเกณฑ์ ดังนี้
 - ๑) เป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับยางพาราจากหน่วยงานราชการ ได้แก่ ผู้แทนสำนักงานเกษตรจังหวัด ผู้แทนจากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์สวนยาง
 - ๒) เป็นเกษตรกรที่ปลูกยางพารา
 - ๓) เป็นผู้สมัครใจเข้าร่วมโครงการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ ๑ ขั้นตอนการศึกษาเอกสาร
เป็นการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากหนังสือ งานวิจัย และจากอินเทอร์เน็ตเพื่อรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งการศึกษาบริบทชุมชนแบบเร่งด่วน ทำให้ทราบปัญหาเบื้องต้น แล้วนำข้อมูลมาพัฒนาโจทย์วิจัย

ขั้นตอนที่ ๒ ขั้นตอนการศึกษาบริบท
เป็นการศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บริบททั่วไป และบริบทเฉพาะของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดมหาสารคามโดยการสำรวจ สัมภาษณ์ และจัดสนทนากลุ่ม เพื่อเก็บข้อมูล

ขั้นตอนที่ ๓ ขั้นตอนการพัฒนา
เป็นขั้นตอนที่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา/สาเหตุของปัญหาในตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของเกษตรกร และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการของเกษตรกร โดยการจัดเวทีระดมความคิดเห็น สรุปและประเมินผล

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ไม่มีโครงสร้าง แบบบันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ประเด็นสนทนากลุ่ม และแนวทางการประชุมเชิงปฏิบัติการ

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

๑. ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดการบริหารจัดการแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดการพัฒนาที่มีส่วนร่วมของประชาชน

๒. ทำการร่างเครื่องมือโดยกำหนดคำถามหลัก ได้แก่

๒.๑ ข้อมูลทั่วไปและวิถีชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา

๒.๒ ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการจัดการปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา

๒.๓ นำเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๓ คน เพื่อตรวจสอบด้านความถูกต้องของภาษา ความครอบคลุมของประเด็นคำถาม ได้แก่

๒.๓.๑ อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน ๑ คน คือ อาจารย์ชมนาด แผลงมาลัย

๒.๓.๒ อาจารย์สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน ๑ คน คือ อาจารย์สมใจ ภูครองทุ่ง

๒.๓.๒ อาจารย์สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ จำนวน ๑ คน คือ อาจารย์มนชยา สภานุชาติ

๒.๔ ทำการปรับปรุงเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

๒.๕ นำเครื่องมือไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดต่อไป

การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้

ขั้นตอนที่หนึ่ง มีการจัดกระทำข้อมูล จะเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการกระทำกับข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ในรูปของการบันทึกการสังเกต การสัมภาษณ์ และเอกสาร นำมาจัดเตรียมข้อมูลก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นตอนที่สอง หลังจากการจัดกระทำข้อมูลแล้ว มีการตรวจสอบข้อมูลความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้มานั้นตอบปัญหาของการวิจัยหรือไม่ รวมทั้งตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบสามเส้า

ขั้นตอนที่สาม เมื่อได้มีการตรวจสอบข้อมูลเสร็จแล้ว นำมาจัดเตรียมข้อมูลเพื่อให้สามารถนำไปวิเคราะห์ได้ง่ายขึ้น เช่น การจัดเรียงคำสัมภาษณ์ บันทึกการสังเกต และเอกสารตามลำดับเวลา สถานที่ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทำการวิเคราะห์ สรุปตีความเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ (Content Analysis)

ขั้นตอนที่สี่ นำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาตามวัตถุประสงค์

บทที่ ๔ ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การจัดการปัญหาวิกฤติของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดมหาสารคามครั้งนี้ จะนำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัย ๒ ข้อ ดังนี้

๑. วิถีชีวิตชาวสวนยางพารา ด้านเศรษฐกิจ สังคม แรงงาน และสิ่งแวดล้อม เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราจังหวัดมหาสารคาม
๒. สภาพปัญหาและการจัดการปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดมหาสารคาม

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ๑. ศึกษาวิถีชีวิตชาวสวนยางพาราเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราจังหวัดมหาสารคาม

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดมหาสารคามบางตำบลส่วนใหญ่เป็นเครือข่ายติดกันมีการรวมกลุ่มกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ข้อดีของการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยาง คือ มีความกระตือรือร้นที่จะมากรีดยาง อบรมและปลอดภัย ส่วนใหญ่มักมีประสบการณ์การเรียนรู้จากพื้นที่ที่ปลูกยางพารา เช่น จังหวัดหนองคาย และจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้ โดยเล็งเห็นว่าน่าจะเป็นพืชเศรษฐกิจที่สามารถจะทำได้ดีจึงมาปลูกในพื้นที่ของตนเอง พื้นที่การปลูกแต่ละแปลงไม่มาก ประมาณ ๕-๑๕ ไร่ และพื้นที่ปลูกเป็นกรรมสิทธิ์ของเกษตรกรเอง พื้นที่การปลูกสวนยางพาราห่างจากบ้านพักที่อยู่อาศัยประมาณ ๕-๖ กิโลเมตร เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราบางพื้นที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐทั้งด้านความรู้และแหล่งทุน และบางพื้นที่เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราได้ใช้เงินตนเองลงทุนทั้งหมดและมีการเรียนรู้ด้วยตนเอง แรงงานที่ใช้ในทุกขั้นตอนส่วนใหญ่จะเป็นการใช้แรงงานในครัวเรือน เนื่องจากพื้นที่ปลูกไม่มาก และมีการจ้างงานจากแรงงานนอกพื้นที่บ้างในบางพื้นที่ ช่วงเวลากรีดยาง ประมาณ เวลา ๔.๐๐-๖.๐๐ น.ของทุกวัน โดยทำการกรีดยาง ๒ วัน เว้น ๑ วัน การจัดจำหน่ายผลผลิตจะจำหน่ายให้พ่อค้าย่อยในท้องถิ่น ๑๕ วัน/ครั้ง ปริมาณการขายครั้งละประมาณ ๑๐๐-๕๐๐ กิโลกรัม ราคา กิโลกรัมละประมาณ ๑๕-๒๐ บาท เพื่อให้พ่อค้ารายย่อยรวบรวมนำไปขายต่อที่ตลาดกลางยางพารา อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

ปัญหาในการจำหน่ายผลผลิต คือ ยางพาราราคาถูก โดยมีการกดราคาทำให้เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราแก้ไขปัญหาด้วยรวมกลุ่มกัน และมีการเว้นช่วงหรือหยุดกรีดยาง ประมาณ ๓-๔ ปี เพราะไม่ปัญหาด้านเงินลงทุนโดยมีรายได้เงินทุนหมุนเวียนจากการทำงานอย่างอื่น และไม่มีการจ้างแรงงานเพราะดำเนินการเองทุกขั้นตอนและมีพื้นที่ปลูกยางพาราไม่มาก ส่วนปัญหาด้านสุขภาพมีการแพ้สารเคมีจากน้ำกรด การพักผ่อนนอนหลับไม่เป็นเวลา รวมทั้งอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ตาพร่ามัว อุบัติเหตุจากการโดนมีด อันตรายจากสัตว์มีพิษจากการไปกรีดยาง เช่น งูกัด ยุงกัด อีกทั้งได้นำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมา ในการนำพื้นที่ส่วนตัวมาเป็นแปลงสาธิตหรือทดลองเพื่อให้ชาวบ้านหรือผู้ที่อยู่ในพื้นที่รู้ว่า เนื้อดินที่จะสามารถปลูกยางพาราได้หรือไม่ ผลปรากฏว่าได้ แต่ยางพารามีราคาที่ต่ำ จึงทำให้ชาวบ้านหรือคนในพื้นที่ไม่ปลูกยางพารา ชาวบ้านและคนในพื้นที่จึงหันไปปลูกอ้อยและมันสำปะหลังแทน (สัมภาษณ์,นางสุวรรณ ปะทั่งทะสา ,นายอารมณ กองรัตน์ และนางบัวผัน ศรีอำนวย,นายสุวิทย์ พันตัน.๒๕๖๑)

สรุปวิถีชีวิตเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราจังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

- ๑.๑. วิถีชีวิตเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ด้านเศรษฐกิจ

ในอดีตเกษตรกรผู้ปลูกยางพารามีอาชีพทำนา และรายได้หลักจากการขายข้าว เมื่อมีการปลูกยางพาราที่เป็นพืชที่ทำให้มีรายได้มากขึ้นสำหรับเกษตรกรในประเทศจำนวนมาก และเกษตรกรบางรายรายได้ที่แน่นอนและเพิ่มขึ้น ทำให้เกษตรกรที่ปลูกยางพารามีรายได้จากการทำสวนยางเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นพืชที่ปลูกแล้วมีรายได้สม่ำเสมอเกือบตลอดทั้งปี ราคาผันผวนไม่มากนัก จึงสร้างรายได้ที่แน่นอนให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกยางมากกว่าปลูกพืชชนิดอื่น ๆ

๑.๒. วิถีชีวิตเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ด้านสังคม

การปลูกยางพารามีการพัฒนาสายพันธุ์ให้สามารถปลูกได้ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมีราคาดี ทำให้พื้นที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้น เกษตรกรมีรายได้เพิ่ม มีอำนาจในการต่อรองมากขึ้น มีชีวิตความเป็นอยู่วิถีการดำรงชีวิตเปลี่ยนไป โดยเฉพาะบุคคลที่ดำเนินกิจกรรมประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับยางพารา ดังเช่น คนปลูก คนกรีต คนรับซื้อ และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการขนส่ง ปัญหาด้านสุขภาพ มีแนวโน้มที่จะมากขึ้น และสะสมในวงกว้างเช่น ภาวะสุขภาพที่เกิดจากการนอนไม่หลับ นอนไม่เต็มเวลา พักผ่อนน้อย กินอาหารไม่เพียงพอ ไม่มีคุณภาพ และไม่มีประโยชน์ การแพ้สารเคมี เป็นต้น

กระบวนการผลิตยางพาราประกอบไปด้วยขั้นตอนหลักที่สำคัญ คือ การกรีดยาง การเก็บน้ำยางและการทำยางแผ่น ซึ่งมีระยะเวลาการทำงานในช่วงเวลากลางวันต่อเนื่องถึงเวลากลางวัน ส่งผลให้ผู้ประกอบอาชีพผลิตยางพารามีโอกาสสัมผัสกับปัจจัยอันตรายจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านกายภาพ สารเคมีตลอดจนอุบัติเหตุในการทำงาน

๑.๓. วิถีชีวิตเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ด้านแรงงาน

การปลูกยางพาราเป็นพืชที่ทำให้เกิดการสร้างงานในชนบทหลากหลายมากขึ้น ทำให้มีการใช้แรงงานในครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพตลอดปี จึงสามารถดึงแรงงานให้อยู่ในพื้นที่ได้ ลดการเคลื่อนย้ายแรงงานจากชนบทสู่เมือง ทำให้สังคมครอบครัวอบอุ่น ลดปัญหาความแตกแยกของครอบครัว และลดปัญหาสังคมตามมา

๑.๔. วิถีชีวิตเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ด้านสิ่งแวดล้อม

การปลูกยางพาราเป็นพืชที่มีอายุมากกว่า ๒๐ ปี จึงเป็นพืชทดแทนป่าไม้ที่ลดจำนวนลง เป็นการเพิ่มพื้นที่สีเขียวของท้องถิ่นให้มากขึ้น อีกทั้งภายในสวนยางยังมีพืชอื่น ๆ สามารถปลูกร่วมกับยางได้ จึงทำให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพมากขึ้น เป็นที่อาศัยของสัตว์ต่าง ๆ ตามธรรมชาติ

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ข้อ ๒. สภาพปัญหาและการจัดการปัญหาของเกษตรกรของผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดมหาสารคาม

๒.๑. สภาพปัญหาของเกษตรกรของผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดมหาสารคาม

๒.๑.๑. สภาพปัญหาด้านเศรษฐกิจ

๑) ปัญหาราคายางผันผวน ในอดีตเกษตรกรผู้ปลูกยางพารามีอาชีพหลัก คือ การทำนา และรายได้หลักจากการขายข้าว เมื่อเริ่มมีการปลูกยางพาราทำให้มีรายได้มากขึ้น จนรายได้จากการปลูกยางพารากลายมาเป็นรายได้ของครอบครัว แต่จากความผันผวนของราคายางพารา ทำให้รายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราไม่แน่นอน เกิดความไม่มั่นคงด้านรายได้

๒) ต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจากมีการใช้ปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืชรวมทั้งสารเคมีอื่นๆ ซึ่งมีราคาแพง ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ส่งผลให้เกษตรกรผู้ปลูกยางพารามีส่วนต่างกำไรลดน้อยลง

๒.๑.๒. สภาพปัญหาด้านสุขภาพ

จากวิถีชีวิตชาวนามาสู่อาชีพปลูกยางพารา ทำให้วิถีชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราเปลี่ยนแปลงไปหลายประการ อันส่งผลต่อสุขภาพ

๑) อาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราปวดเมื่อยกล้ามเนื้อจากท่าทางการกรีดยางที่ซ้ำๆ และก้มหรือเหยียดแขนตลอดเวลา

๒) อาการตาพร่ามัว ในการเพ่งหน้ายางตลอดเวลา ประกอบกับแสงจากโคมไฟที่จ้าเกินไปหรือแสงสว่างที่ไม่เพียงพอ

๓) การเกิดแผลในกระเพาะอาหารจากการรับประทานอาหารไม่ตรงเวลาจากวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป

๔) การปรับเวลานอนทำให้การพักผ่อนไม่เพียงพอ ต้องตื่นกรีดยางในตอนกลางคืน จนถึงเช้ามืด และจะได้พักผ่อนในช่วงกลางวันแทนทำให้บางคนไม่คุ้นชิน และบางครั้งต้องมีภารกิจที่ต้องไปทำจึงพักผ่อนไม่เพียงพอ

๕) การตีเครื่องตีหมูกำลัง ได้แก่ เครื่องตีที่ผสมคอฟีน เครื่องตีที่มีแอลกอฮอล์ เพื่อเสริมแรง เนื่องจากการกรีดยางต้องใช้กำลังแรงกายในการกรีดยาง

๒.๑.๓. สภาพปัญหาด้านแรงงาน

๑) แรงงานในท้องถิ่นขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับการปลูกยางพารา ทำให้ต้องจ้างแรงงานต่างถิ่นมารับจ้างเหมาในการปลูกต้นยางพารา และกรีดยางพารา เพราะมีองค์ความรู้และทักษะเกี่ยวกับการปลูก การกรีดยาง และการผลิตยางแผ่นมากกว่าแรงงานในท้องถิ่น

๒) แรงงานต่างถิ่นส่วนใหญ่มาจากภาคใต้และภาคตะวันตกของประเทศ มีวิถีชีวิตแตกต่างจากวิถีชีวิตชาวอีสาน ทำให้เกิดปัญหาการปรับตัวและเกิดความขัดแย้งกับคนในท้องถิ่น

๓) แรงงานต่างชาติจากประเทศเพื่อนบ้าน มักก่อให้เกิดปัญหาการระบาดของโรคติดต่ออุบัติใหม่ เนื่องจากการป้องกันโรคด้วยวัคซีนไม่ครอบคลุม รวมทั้งก่อปัญหาอาชญากรรม

๔) แรงงานต่างชาติที่มารับจ้างกรีดยางพาราขาดแคลน สืบเนื่องจากการประกาศ พ.ร.ก. การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าวพ.ศ.๒๕๖๐ ทำให้แรงงานเขมร เมียนมา ลาว กลับประเทศ ซึ่งเจ้าของสวนยางต้องกรีดยางเองได้ปริมาณต่อวันน้อยกว่าแรงงานต่างชาติ อีกทั้งเจ้าของสวนยางที่มีเป็น ๑๐๐ ไร่ เกิดปัญหาหาคนกรีดยางไม่ได้

๒.๑.๔. สภาพปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

๑) การสัมผัสสารเคมี จากการสัมผัสยากกำจัดวัชพืชในการฉีดฆ่าหญ้า สารเคมีตกค้างทั้งในดินหรือน้ำจากการสะสมมาหลายปี รวมทั้งอุบัติเหตุจากการใช้น้ำกรด

๒) การเกิดอุบัติเหตุ เนื่องจากผู้ประกอบการรถบรรทุกยางสดมาปล่อยให้น้ำที่ติดมากับยางตกลงพื้นถนนโดยตรง ส่งกลิ่นเหม็นรบกวนชาวบ้านตลอดสองข้างทางที่วิ่งผ่าน และน้ำยางเหล่านี้เมื่อแห้งติดถนนแล้วถึงเวลาฝนตกลงมาส่งผล ทำให้ถนนลื่นจนเกิดอุบัติเหตุ

๓) ผลพิษด้านกลิ่น หากมีลมแรงบ้านเรือนใกล้ๆ กับโรงงานยางแผ่นล้วนแต่ได้รับความเดือดร้อนจากกลิ่นไม่พึงประสงค์จากโรงงาน

๔) การได้รับอันตรายจากแมลง สัตว์มีพิษกัด ต่อย เนื่องจากสวนยางจะมีลักษณะมี

๒.๒. การจัดการปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดมหาสารคาม

๒.๒.๑. การส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสหกรณ์ชาวสวนยางพารา โดยการศึกษาดูงานสหกรณ์ที่มีการดำเนินงานแล้วได้ผล และจัดเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชาวสวนยางพาราในการจัดตั้งสหกรณ์

๒.๒.๒. การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยชีวภาพในสวนยางพารา ให้ความรู้เรื่องปุ๋ยชีวภาพหรือปุ๋ยอินทรีย์ สร้างความเชื่อมั่นในการนำไปใช้ทดแทนปุ๋ยอินทรีย์ และจัดเวทีในการให้ผู้มีประสบการณ์ในการใช้ปุ๋ยชีวภาพหรือปุ๋ยอินทรีย์ในสวนยางพารามาเล่าถึงผลการใช้ค่าใช้จ่ายเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้ปุ๋ยเคมี

๒.๒.๓. การส่งเสริมสุขภาพชาวสวนยางพารา ประเด็น การให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ เช่น ท่าทางการกรีดยางกรีด ยืน การนั่ง การออกกำลังกาย การใช้อุปกรณ์ป้องกันอาการตาพร่ามัว วิธีการใช้สารเคมีให้ความรู้และการดูแลเบื้องต้นเรื่องแผลในกระเพาะอาหาร จัดหาแหล่งสงบทางจิตใจ และกิจกรรมที่ช่วยผ่อนคลายความเครียดให้ความรู้ในการใช้เครื่องตัดที่มีคุณภาพ

๒.๒.๔. การส่งเสริมการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุขปศุสัตว์ในการดำรงชีวิต โดยการกำจัดยุง การป้องกันและดูแลเมื่อถูกสัตว์มีพิษกัด การปรับปรุงที่อยู่อาศัย และสร้างส้วม ประสานงานเรื่องการติดตั้งไฟฟ้าและประปาในสวนยางพาราเพื่อให้เกิดความมั่นคงปลอดภัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การจัดการปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดมหาสารคามในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เลือกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน ๓๘ คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มและการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์ไม่มีโครงสร้าง แบบบันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ประเด็นสนทนากลุ่ม และแนวทางการประชุมเชิงปฏิบัติการ และมีการตรวจสอบข้อมูลความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูล รวมทั้งตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบสามเส้า และวิเคราะห์ สรุปตีความเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย พบว่า

๑. วิถีชีวิตเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา

๑.๑. ด้านเศรษฐกิจ ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นและมั่นคง

๑.๒. ด้านสังคมการปลูกยางพารา ทำให้มีปัญหาด้านสุขภาพจากการประกอบอาชีพที่

เปลี่ยนไป

๑.๓. ด้านแรงงาน ทำให้เกิดการสร้างงานในชนบท

๑.๔. ด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้เพิ่มพื้นที่สีเขียวและความหลากหลายทางชีวิตแก่ท้องถิ่นมากขึ้น

๒. สภาพปัญหาของเกษตรกรของผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดมหาสารคาม

๒.๑. ด้านเศรษฐกิจ ราคาผันผวนทำให้รายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราไม่แน่นอน เกิดความไม่มั่นคงด้านรายได้ และต้นทุนการผลิตสูง ส่งผลให้เกษตรกรผู้ปลูกยางพารามีส่วนต่างกำไรลดน้อยลง

๒.๒. ด้านสุขภาพ วิถีชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราเปลี่ยนแปลงไปส่งผลต่อสุขภาพ ได้แก่ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ตาพร่ามัว เกิดแผลในกระเพาะอาหาร พักผ่อนไม่เพียงพอ และ ต่อมไทรอยด์โตขึ้นมาก

เกินไป

๒.๓. ด้านแรงงาน แรงงานในท้องถิ่นขาดองค์ความรู้และทักษะเกี่ยวกับการปลูกยางพารา ทำให้ต้องจ้างแรงงานต่างถิ่น และแรงงานต่างชาติ

๒.๔. ด้านสิ่งแวดล้อม อันตรายจากการสัมผัสสารเคมี การเกิดอุบัติเหตุ จราจรผลพิษด้านกลิ่น รวมทั้งเกิดอันตรายจากแมลงสัตว์มีพิษ

๓. การจัดการปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดมหาสารคาม

๓.๑. การส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสหกรณ์เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา โดยการศึกษาดูงานและจัดเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสหกรณ์

๓.๒. การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยชีวภาพในสวนยางพารา เช่น การให้ความรู้และสร้างความเชื่อมั่น โดยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกร

๓.๓. การส่งเสริมสุขภาพชาวสวนยางพารา เช่น การให้ความรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ

๓.๔. การส่งเสริมการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุขบุคคลในการดำรงชีวิต เช่น การปรับปรุงที่อยู่อาศัย และสร้างส้วม

อภิปรายผล

ปัญหาด้านสุขภาพ การสะท้อนถึงการเจ็บป่วยการบาดเจ็บจากการประกอบอาชีพซึ่งได้แก่ อาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ตาพร่ามัว แผลในกระเพาะอาหาร ปัญหาที่พบของชาวสวนยางพาราในพื้นที่ศึกษานั้น มีสภาพที่ไม่แตกต่างจากชาวสวนยางพาราในจังหวัดอื่นเนื่องมาจากสภาพและลักษณะการทำงานและวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงกัน สุดาพร วงษ์พล และอุไรวรรณ อินทร์ม่วง (๒๕๕๕) การศึกษาการประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพจากกิจกรรมการทำสวนยางพารา พบว่า มีความเสี่ยงต่อสิ่งคุกคามด้านการยศาสตร์ พบว่า มีท่าทางการทำงานไม่เหมาะสม เช่น การก้มงอหลังและคีรีษะ การลุกนั่งสลับกันเป็นเวลานาน การเอี้ยวตัวมากเกินไป การเดินและยืนติดต่อกันเป็นเวลานาน และการใช้มือและข้อมือในการทำงานซ้ำ ๆ และการศึกษาบุญญพัฒน์ ไชยเมธ และตัม บุนรอด (๒๕๕๕) พบว่า ภาวะสุขภาพของเกษตรกรสวนยางพารามีอาการเจ็บป่วยเกี่ยวกับกล้ามเนื้อ กระดูกและข้อ โดยพบอาการปวดหลังและเอวมากที่สุดนอกจากนี้พบอาการปวดแขน ข้อมือ และเวียนศีรษะ และการศึกษาของภัทรพร สุทธสนธิ์ (๒๕๕๒) พบว่าเกษตรกร ร้อยละ ๕๐.๐ เคยเกิดอุบัติเหตุจากการทำสวนยางพารา ร้อยละ ๑๒.๖ ลักษณะอาการที่เกิดกับร่างกายคือ อาการฟกช้ำ เคล็ดขัดยอก ซึ่งคล้องกับการศึกษาของณัฐพงษ์ นาทัน (๒๕๕๖) พบว่า สาเหตุของอาการปวดกล้ามเนื้อ พบในลักษณะการทำงานที่ นั่งหรือยืนเป็นระยะเวลาานาน ๆ มากกว่า ๒ ชั่วโมงติดต่อกัน ร้อยละ ๙๗.๑๖ ใช้มือทำท่าซ้ำ ๆ ตลอดเวลาของการทำงาน ร้อยละ ๙๗.๘๗ ต้องทำงานในพื้นที่ที่จำกัดไม่สามารถเคลื่อนไหวได้อย่างอิสระ ร้อยละ ๖๗.๓๘ ท่าทางการทำงานต้องโน้มตัวทำงาน ร้อยละ ๙๔.๓๓ ท่าทางการทำงานต้องหันหรือบิดลำคอ ร้อยละ ๙๗.๑๖ ของที่ยกต่ำกว่าระดับเข่าและทำให้ต้องก้มตัวมากขึ้น ร้อยละ ๙๖.๕๔ และของที่ยกสูงกว่าระดับศีรษะและทำให้ต้องเอื้อมแขนมากขึ้น ร้อยละ ๙๓.๖๒

การสัมผัสสารเคมีผลการศึกษาพบว่าชาวสวนยางพาราสัมผัสสารเคมีโดยการฉีดยาฆ่าหญ้าจากการไม่สวมใส่ผ้าปิดจมูกหรือสวมเสื้อแขนสั้นขณะพ่นยา การทำลายกระป๋องสารเคมีที่ไม่ถูกต้อง อภิปรายได้ว่าการใช้สารเคมีนั้นเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นกับการทำเกษตร ก่อนที่จะเปลี่ยนมาทำสวนยางพาราด้วยซ้ำ แต่กลับพบว่าการปฏิบัติตัวในขณะที่ใช้ยังไม่ถูกต้อง อาจเพราะความไม่สะดวกความเร่งรีบและการไม่ทราบถึงอันตรายและพิษของสารเคมีจึงทำให้ชาวสวนยางพาราขาดความตระหนักในการป้องกันตนเองสอดคล้องกับกับสุดาพร วงษ์พล และอุไรวรรณ อินทร์ม่วง (๒๕๕๕) การศึกษาการประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพจากกิจกรรมการทำสวนยางพารา พบว่า สิ่งคุกคามด้านเคมี พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่สัมผัสฝุ่นจากปุ๋ยเคมี ใช้ยาทาทั้งนุงและแมลงสัมผัสสารดีฟอริมิคในขั้นตอนการผลิตแผ่นยาง และสอดคล้องกับการศึกษาของภัทรพร สุทธสนธิ์ (๒๕๕๒) พบว่า เกษตรกรได้รับสิ่งคุกคามด้านเคมีจากฝุ่นจากสารเคมีและสารกำจัดศัตรูพืชมากที่สุดร้อยละ ๕๐.๐ และสอดคล้องกับ Jansamood (๒๐๑๓) พบว่าการตกค้างของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในดินจากการทำสวนยางพารา ประกอบด้วยสาร Metharmidophos ๑.๘๗ mg/kg Monocrotophos ๑.๗๕ mg/kg และ Dicrotopost ๑.๒๘ mg/kg นอกจากนี้ยังพบผลกระทบจากการปลดปล่อยมลพิษที่เกิดจากน้ำไหลบ่าหน้าดินผ่านพื้นที่สวนยางพาราชะล้างปุ๋ยและสารเคมีป้องกันศัตรูพืชลงสู่แหล่งน้ำเกิดมลพิษทางน้ำได้อีกด้วย

การพักผ่อนผลการศึกษาพบว่าชาวสวนยางพารามีเวลาพักผ่อนตอนกลางวันน้อยส่งผลให้เกิดอาการแสดงของการนอนหลับไม่เพียงพอ เช่น อ่อนเพลียไม่สดชื่น เกิดอาการเครียด หน้าตาหมองคล้ำ อภิปรายได้เพราะว่าในช่วงกลางวันจะเป็นช่วงที่ต้องทำงานบ้าน ดูแลครอบครัวมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านหรือไปร่วมงานบุญประเพณีต่างๆจึงทำให้การนอนในเวลากลางวันค่อนข้างน้อยและอาจไม่ใช่การพักผ่อนที่ต่อเนื่องกันจากรูปแบบการนอนหลับที่ไม่สม่ำเสมอและไม่เพียงพอจึงส่งผลให้พักผ่อนไม่เพียงพอ การใช้

เครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของคาเฟอีนได้แก่กาแฟเครื่องดื่มชูกำลังผลการศึกษพบว่ามีการใช้เครื่องดื่มชูกำลังไม่ต่ำกว่าวันละ ๒ ขวด อภิปรายได้ว่าการทำสวนยางพาราต้องทำงานในตอนกลางคืน และในกลางวันต้องไปรับจ้างหรือทำงานอย่างอื่นต่อ จึงมีการแสวงหายาหรือเครื่องดื่มที่ช่วยให้ร่างกายมีกำลังเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับนันทพร บุตรบัว รุ่งและคณะ(๒๕๔๗) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มผสมคาเฟอีนกับประสิทธิภาพและความปลอดภัยในการทำงานของคนงานโรงงานหลอมโลหะในจังหวัดพบว่าคนงานนิยมดื่มเครื่องดื่มชูกำลังถึงร้อยละ ๕๐ ด้านสภาพจิตใจพบว่าชาวสวนยางพารามีความเครียดจากความผันผวนของราคายางพาราที่ขึ้นๆลงๆจากภาวะเศรษฐกิจที่ผันผวนอาจเนื่องมาจากเมื่อ ๓-๔ ปีที่ผ่านมา ราคายางพาราตกต่ำลงมาเท่าตัวเหลือกิโลกรัมละประมาณ ๑๐ บาททำให้ชาวสวนยางพาราหมดเนื้อหมดตัว บางคนต้องขายสวนยางพารา และขายรถยนต์ที่ซื้อมาเพื่อความอยู่รอดชาวสวนยางจึงมีความวิตกกังวลในเรื่องนี้มากและไม่มีใครอยากให้เกิดซ้ำ สอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่าจำนวนชั่วโมงการทำงาน ที่มากเกินไป จำนวนแรงงานที่มีน้อย ราคายางพาราที่ขึ้นลงตามฤดูกาล กรณีฤดูฝนหน้ายางเปียกทำให้ราคายางตกต่ำ หรือบางคนต้องพักหน้ายางไม่ได้กรีดยังให้ขาดรายได้หลัก สิ่งเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของชาวสวนยางพารา

๒.๓) สัตว์มีพิษและยุงชุมมากผู้ประกอบการยางพารามีความเสี่ยงจากงูและสัตว์มีพิษมากขึ้น เช่น งูกะปะ ตะขาบ แมงมุม เนื่องจากพบว่าในลักษณะสภาพสวนยางพารามีเหี่ยวร้างจึงเหมาะสำหรับเป็นที่อยู่ของสัตว์ต่างๆ ทำให้ชาวสวนยางพารามีความเสี่ยงต่อการถูกสัตว์มีพิษกัด สอดคล้องกับงานวิจัยสุดาพร วงษ์พล และอุไรวรรณ อินทร์ม่วง (๒๕๕๕) การศึกษาการประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพจากกิจกรรมการทาสวนยางพารา พบว่า มีความเสี่ยงต่อสิ่งคุกคามด้านชีวภาพ พบว่าเสี่ยงต่อแมลงสัตว์กัดต่อย เช่น ตะขาบ แมลงป่อง ยุง และงู เป็นต้น

๓. การจัดการปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ได้ร่วมกันหาแนวทางที่จะพัฒนาแก้ไข ดังนี้

๓.๑) ส่งเสริมสุขภาพชาวสวนยางพาราถือเป็นศาสตร์และศิลป์ในการช่วยให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต โดยพยายามกระตุ้นให้เห็นปัญหาลงสนับสนุนการเปลี่ยนพฤติกรรม โดยมีวัตถุประสงค์ในการเปลี่ยนระดับบุคคลไปสู่สถานะที่พึงประสงค์ตัวอย่างกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพได้แก่การตรวจสุขภาพการลดความเครียดการออกกำลังกายโภชนาการเป็นต้น การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การนอนหลับพักผ่อนและคลายความเครียด ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมเหล่านี้เป็นการเพิ่มสมรรถนะในการทำงานและเป็นวิถีชีวิตที่คนทำงานสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

๓.๒) การส่งเสริมให้มีการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและสาธารณูปโภคในการดำรงชีวิต การป้องกันและดูแลเมื่อถูกสัตว์มีพิษกัด การปรับปรุงที่อยู่อาศัยและสร้างส้วม ประสานงานเรื่องการติดตั้งไฟฟ้าและประปาในสวนยางพาราเพื่อให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยสอดคล้องกับสำ นักนโยบายและแผนสาธารณสุขได้กล่าวไว้ว่าการดูแลสุขภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งจำเป็นต่อความอยู่ดีมีสุข องค์ประกอบนี้รวมถึงประเด็นสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ระบบสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมด้านที่อยู่อาศัย ระบบอนามัยและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยเฉพาะปัญหา

๓.๓) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสหกรณ์ ชาวสวนยางพารา โดยการจัดตั้งสหกรณ์สวนยางพารา ซึ่งการจัดตั้งสหกรณ์เป็นวิธีหนึ่งที่ได้ผล เนื่องจากในหลายที่มีการจัดตั้งและประสบผลสำเร็จ ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๕๔๒ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่ได้รับความเดือดร้อนในเรื่องราคายาง ป้องกันการเอาเปรียบเปรียบจากพ่อค้าคนกลางและเพื่อเป็นพลังในการต่อรองกับโรงงานอุตสาหกรรมกับพ่อค้าคนกลาง

๓.๔) ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และชีวภาพแทนการใช้ปุ๋ยเคมีในสวนยางพาราโดยสนับสนุน

ให้ชาวสวนยางพาราหันมาใช้ปุ๋ยชีวภาพหรือปุ๋ยอินทรีย์เพิ่มมากขึ้นในสวนยางพาราเนื่องจากการปลูกยางพาราที่ผ่านมา จะมีการใส่ปุ๋ยเคมีให้กับสวนยางทุก ๆ ปีหากปลูกยางพารามาแล้ว ๑ รอบก็เท่ากับใส่ปุ๋ยเคมีลงในสวนยางมานานถึง ๒๕ ปีสิ่งที่เกิดขึ้นตามมาก็คือดินอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม สูญเสียคุณสมบัติทางชีวะ เคมี ฟิสิกส์ทำให้ดินแข็งไม่ร่วนซุยไม่มีไส้เดือนหรือจุลินทรีย์ในดินไม่เพียงพอที่จะทำให้เหมาะแก่การเจริญเติบโตของพืชได้แนวทางเดียวที่จะแก้ปัญหานี้ได้ก็คือกลับสู่ธรรมชาติโดยเสริมการใส่ปุ๋ยอินทรีย์หรืออินทรีย์ชีวภาพ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

๑. ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับด้านสิ่งแวดล้อมควรมีการส่งเสริมจัดสิ่งแวดล้อมในสวนยางให้สะอาด ปลอดภัย เป็นระเบียบ เพื่อความปลอดภัยจากสัตว์มีพิษ
๒. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดตรวจคัดกรองความเสี่ยงให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและบริบทของชุมชนเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน เช่น ตรวจสอบสารพิษ สายตา
๓. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขผู้ปฏิบัติงานในชุมชนที่มีหน้าที่ดูแลสุขภาพประชากรกลุ่มนี้จึงควรจัดโปรแกรมที่จะช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน
๔. สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางควรสนับสนุนการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดมหาสารคามอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. นักวิจัยควรทำการวิจัยเชิงปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายเพื่อสร้างกลไกความเข้มแข็งให้กับกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา
๒. แหล่งทุน เช่น สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางควรให้ทุนสนับสนุนการวิจัยอย่างต่อเนื่องแก่สถาบันการศึกษาและเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราครอบคลุมทุกมิติตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรมภาษาไทย

- กาญจนา บุญยั้ง และคณะ. (๒๕๕๒). **รายงานการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียงในองค์การบริหารส่วนตำบล**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. **สุขภาพจิตไทยพ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๔๔**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การค้ำรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์; ๒๕๔๕.
- กรมวิชาการเกษตร. (๒๕๔๕). **เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับยางพารา**. กรุงเทพฯ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กิติพร ศรีวงศ์ชัย. (๒๕๔๒). **บทบาทประชาคมตำบลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กุลดิลก แก้วประพาส. (๒๕๓๕). **การศึกษาเทคโนโลยีการปลูกยางพาราของเกษตรกรโครงการเร่งรัดการปลูกยางพาราเพื่อกระจายรายได้ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. อุดรธานี : โรงพิมพ์ภาคอีสาน.
- เฉลิมชัย กิตติศักดิ์นาวิน. (๒๕๕๓). **ประสิทธิภาพภายในตนเองเชิงสร้างสรรค์และการรับรู้การสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ของมหาวิทยาลัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี**. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต. ภูเก็ต: มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- ณัฐพงษ์ นาทัน. (๒๕๕๖). **อาการปวดกล้ามเนื้อจากการทำงานของคนงานในโรงงานยางพาราแผ่น: กรณีศึกษา โรงงานแห่งหนึ่งในจังหวัดอุดรธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาขาสถาปัตยกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาอนามัยสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ถนอม ม่วงกล่อม. (๒๕๔๓). **การประเมินประสิทธิผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลคอกกระบือ อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร**. ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ทศพล กฤตยพิสิฐ. (๒๕๓๘). **การมีส่วนร่วมของกำนันผู้ใหญ่บ้านเขตหนองจอกที่มีต่อโครงการ/กิจกรรมการพัฒนาตามแนวทาง “บวร” และ “บรม” เพื่อสร้างอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง**. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นันทพร บุตรบัว รุ่งและคณะ. (๒๕๔๗). **ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มผสมคาเฟอีนกับประสิทธิภาพและความปลอดภัยในการทำงานของคนงานโรงงานหลอมโลหะในจังหวัดชลบุรี**. วารสารวิชาการสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพา ๓,(๑); ๕๖-๖๗.
- นิพนธ์ คันทเสวี. (๒๕๒๖). **คุณภาพชีวิต ประมวลบทความทางวิชาการ: การศึกษาและวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : ประชาชน.

- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์.(๒๕๒๗). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**.กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปิติณัฐ ไสลบาท. (๒๕๕๐). **การจัดการฐานทรัพยากรและโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคมที่เอื้อต่อการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาบ้านหัวฝาย ตำบลหัวเรือ อำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปรุจจิตร หมายดีและคณะ. (๒๕๔๗). **สภาวะสุขภาพ อนามัยผู้ประกอบการอาชีพทำสวนยางพารา. รายงานการวิจัยสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ ๑๑ .นครศรีธรรมราช**. นนทบุรี : กระทรวงสาธารณสุข.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (๒๕๕๔). **หลักการจัดการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- ประครอง ส่งเสริม. (๒๕๕๒). **ความต้องการของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการผลิตยางพาราใน จังหวัดหนองคาย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริม การเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประชัย ศรีจามร. (๒๕๔๙). **การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปลูกป่าภาครัฐ กรณีศึกษาดำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, คณะพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ประชา คุณธรรมดี. (๒๕๕๙). **เอกสารประกอบการบรรยายงานแถลงข่าวโครงการติดตามเศรษฐกิจไทย (TEF) ครั้งที่ ๗ วิฤตยทางพารา: ปัญหาและทางแก้ไข**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ประเวศ วะสี. (๒๕๔๒). **เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม**. กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน.
- _____. (๒๕๕๖). **การพัฒนาอย่างบูรณาการและยั่งยืนโดยเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง**. เอกสารออนไลน์ : <http://www.chumphon.doae.go.th/Knowledge/km๘.pdf>
- ประยูร โตสงวน. (๒๕๕๓). **โซ่อบทานของอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยางในภาคเหนือของไทย**. นนทบุรี : สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์.
- บุญญาพัฒน์ ไชยเมล์และ ตั้ม บุญรอด. (๒๕๕๕). **การรับรู้ด้านอาชีพอนามัยและความปลอดภัยกับการดูแลสุขภาพตนเองของเกษตรกรประกอบอาชีพสวนยางพารา**. วารสารวิชาการสาธารณสุข. ๒๑(๑) : ๑๒๑-๑๒๘.
- พนิชฐา พานิชชิวะกุลและเพ็ญจันทร์ ประดับมุข. (๒๕๕๒). **รายงานการวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตของเกษตรกรอีสาน: มุมมองจากประชาชน**. ขอนแก่น: คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- พีระพันธ์ แสงใส. (๒๕๓๕). **ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ปุ๋ยเคมีในสวนยางพาราของเกษตรกรรายย่อยใน จังหวัดสตูล**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พลศักดิ์ อินทรโยธา. (๒๕๔๘). **คุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยาง**. กรุงเทพมหานคร: วัฒนพงษ์การพิมพ์.

- เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย. (๒๕๓๙). **คุณภาพชีวิตของแรงงานย้ายถิ่นในอุตสาหกรรมยางพารา จังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต มหาวิทาลัยมหิดล.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (๒๕๒๗). **นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบันของประเทศไทยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภารการพิมพ์.
- ภัทรพร สุทสนธิ์. (๒๕๕๒). **สภาพแวดล้อมในการทำงานและสภาวะสุขภาพของเกษตรกรทำสวนยางพารา ตำบลบ้านตาด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทาลัยขอนแก่น.
- มาศพล ศิริประภา. (๒๕๔๓). **ความต้องการของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการปลูกยางพารา ในจังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทาลัยขอนแก่น.
- ยางพาราวันนี้.[ออนไลน์] ๘ ธันวาคม ๒๕๕๙ [อ้างเมื่อ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๙].<http://www.liverubber.com>.
- ยุพาพร รุปงาม. (๒๕๔๕). **การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานประมง ในการปฏิรูประบบราชการ**. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ยุพาภรณ์ จันทพิมล. (๒๕๕๐). **ภาวะสุขภาพและพฤติกรรมการป้องกันสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพผลิตยางพารา**. วารสารวิชาการสาธารณสุข ; ๑๖(๓) : ๗๔-๘๖.
- เลิศ ประจันผล. (๒๕๔๓). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกยางพาราของเกษตรกรใน อำเภอเมืองจังหวัดเลย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทาลัยขอนแก่น.
- วัลลภา ช่างเจรจา และคณะ(๒๕๕๕) . **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวิเคราะห์กลวิธีพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวสวนยางพาราแถบลุ่มน้ำโขง จังหวัดบึงกาฬ**.วารสารสมาคมพยาบาลฯ สาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ; ๓๐(๒).๑๖๖-๑๗๔.
- วิสิฐ เอื้ออำพน. (๒๕๒๙). **ปัญหาบางประการของเกษตรกรตำบลในการส่งเสริมยางพาราในพื้นที่นอกสเคราะห์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. กรุงเทพฯ : มหาวิทาลัยธรรมศาสตร์.
- สกล คุณอุดม. (๒๕๔๑). **ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจกำหนดขนาดพื้นที่ปลูกยางพาราของเกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด**. ร้อยเอ็ด : เกษตรจังหวัดร้อยเอ็ด.(เอกสารอัดสำเนา).
- สุนทร กองทรัพย์. (๒๕๔๘). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกรณีศึกษาตำบลท่าอิฐ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดมหาสารคาม (๒๕๕๘). **เอกสารอัดสำเนาการส่งเสริมการปลูกยางพาราในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม**. มหาสารคาม : เกษตรจังหวัดมหาสารคาม.
- สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๕๕). **สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (๒๕๕๕-๒๕๖๐)**. กรุงเทพฯ : บริษัทเพชรรุ่งการพิมพ์ จำกัด.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (๒๕๕๐). **การศึกษาโดยประเมินต้นทุนและผลตอบแทนการลงทุนปลูกยางพาราในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตร แห่งประเทศไทย.

สถาบันวิจัยยาง. (๒๕๕๖). **ข้อมูลพื้นที่ปลูกยางพารา**. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

_____. (๒๕๕๐). คำแนะนำพันธุ์ยาง. กรุงเทพฯ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

_____. (๒๕๕๙). **ข้อมูลพื้นที่ปลูกยางพารา**. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. (๒๕๔๘). **องค์การและการจัดการ**. (พิมพ์ครั้งที่ ๖). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สันทัด ใบลี. (๒๕๓๗). **ความพึงพอใจในการปลูกยางพาราของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ เร่งรัดการปลูกยางพาราเพื่อกระจายรายได้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในจังหวัดเลย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรจังหวัดหนองคาย.[ออนไลน์] ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๑[อ้างเมื่อ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๙]. http://www.Aoe.go.th/more_news.php?cid=๙๕&filename=news.

สัมภาษณ์ สุขุม วงษ์เอก. (๒๕๕๒). **ปลูกยางล้วนไร่เหนือ-อีสานไปได้สวย**. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการ เกษตร; ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๒.

สุนันทา พรหมมัญญ. (๒๕๓๙). **การเปลี่ยนแปลงการทำสวนยางพาราและผลกระทบต่อชาวบ้านในอำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ(สงขลา).

สัมภาษณ์ สุวรรณ ปะทังทะสา. เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา จังหวัดมหาสารคาม , ธันวาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ อารมณ กอรัตน์. เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา จังหวัดมหาสารคาม , ธันวาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ บัวผัน ศรีอำนาจ. เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา จังหวัดมหาสารคาม , ธันวาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ สุวิทย์ พันตัน. เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา จังหวัดมหาสารคาม , ธันวาคม ๒๕๖๑.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เขต ๓ .[ออนไลน์]๓๑ธันวาคม๒๕๕๑[อ้างเมื่อ๑๕มกราคม ๒๕๕๒].

http://www.Aoe.go.th/more_news.php?cid=๙๕&filename=news.

สุนันทา พรหมมัญญ. (๒๕๓๙). **การเปลี่ยนแปลงการทำสวนยางพาราและผลกระทบของชาวบ้านในอำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุขุม กำเนิดรัตน์. (๒๕๔๕). **พัฒนาคน พัฒนาคุณภาพชีวิต**.วารสารข่าวสาร กฟผ.; ๓๒(๙), ๑๖-๑๙.

สุดาพร วงษ์พล และอุไรวรรณ อินทร์ม่วง. (๒๕๕๕). **การประเมินความเสียดสุขภาพจากกิจกรรมการทำสวนยางพาราของเกษตรกรสวนยางพารา อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี**.วารสารวิจัยคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๕(๑), ๑๓-๒๐.

สหกรณ์กองทุนยางพาราอำเภอบ่อทองจำกัด [ออนไลน์] ๘ มิถุนายน ๒๕๕๔ [อ้างเมื่อ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙]. <http://www.coopthai.com/bothongrubber/>.

อภิชาติ โสภางค์ และคณะ.(๒๕๕๑). **Value Chain กรณีศึกษา : โครงการวิจัยการศึกษาระบบการจัดการโซ่อุปทานของลาไยสดในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อรรวรรณ วิชัยลักษณ์ และชวลิต หุ่นแก้ว. (๒๕๓๓). *การศึกษาวิธีปฏิบัติและปัญหาของเกษตรกร ในการปลูก
ยางพาราในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. กรุงเทพฯ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร.

บรรณานุกรมภาษาต่างประเทศ

Gatewood, Robert D., Taylor, Robert., & Ferrell, O.C. (๑๙๙๕). *Management :*

Comprehension analysis, and application. New jersey: Richard D. Irwin.

William W. (๑๙๗๘). *Some Aspects of the Information Social Participation of Farm*

Famillies in New York State. New York : Cornell University, p.๓๙.

Jansamood. (๒๐๑๓). Environmental Impact and Health Impact Form Pesticide of Para Rubber
Farmers at PhonSubdistrict Kham Muang District KalasinProvince. *Research Journal of
Applied Sciences*,๘(๕), ๒๖๘-๒๗๐.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ก.

กิจกรรมการเก็บข้อมูลภาคสนาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาพ ก.๑ สภาพสวนยางพาราในเขตตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ภาพ ก.๒ การสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในเขตตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ภาพ ก. ๓ การสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในพื้นที่ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ภาพ ก. ๔ สวนยางพาราอายุ ๑๔ ปี ในพื้นที่ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นางนุชนาด มีนาสันตริรักษ์

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Mrs.Nutchanard Meenasuntirak

ตำแหน่งปัจจุบัน – อาจารย์

หน่วยงาน : สาขาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ๔๔๐๐๐

E-mail : Ka-aon-ka-on@hotmail.com

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี

บริหารธุรกิจบัณฑิตสาขาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

การศึกษาด้านนิติศาสตรบัณฑิตศึกษา (การบัญชี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ปริญญาโท

บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัย

นุชนาด มีนาสันตริรักษ์.(๒๕๖๑). *The Implementation Technology for Rubber Production by Agriculturistin Kalasin Province*. วารสารมหาสารคาม.๑๒ (พิเศษ).

_____. (๒๕๕๗). รายงานการวิจัย เรื่อง *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์* จาก “กก” กรณีศึกษากลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านแพง อำเภอกอสมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม.มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.มหาสารคาม : เอกสารอัดสำเนา.

_____. (๒๕๕๑). รายงานการวิจัย เรื่อง *แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ โดยใช้ตัวแบบไดมอนด์ : ศึกษากรณี กลุ่มจักสาน บ้านลุ่มพุก ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม* .มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.มหาสารคาม : เอกสารอัดสำเนา.

_____. (๒๕๕๕). รายงานการวิจัย เรื่อง *ต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกยางพาราระหว่างการผลิตและจำหน่ายเป็นยาง ก้อนถ้วยและยางพาราแผ่นดิบ กรณีศึกษา : จังหวัดกาฬสินธุ์*. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์.กาฬสินธุ์ : เอกสารอัดสำเนา.

_____. (๒๕๖๑). รายงานการวิจัย เรื่อง *การจัดการเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรจังหวัดมหาสารคาม*.มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.มหาสารคาม : เอกสารอัดสำเนา.

_____. (๒๕๖๐). รายงานการวิจัย เรื่อง *จัดการปัญหาวิกฤติของผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดมหาสารคาม*.มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.มหาสารคาม : เอกสารอัดสำเนา.

_____. (๒๕๖๐). รายงานการวิจัย เรื่อง *การจัดการเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรจังหวัดมหาสารคาม*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.มหาสารคาม : เอกสารอัดสำเนา.